

Economisch-Statistische Berichten

De opschorting van de omzetbelasting
op suiker

★

Drs J. A. Links

Hoe verdelen wij onze welvaart?

★

Dr D. van Puyvelde

Structuur en betekenis van het
verzekeringwezen in België

(II)

★

Drs A. G. ter Hennepe

Bouwt West-Duitsland nu werkelijk
meer woningen dan Nederland?

★

C. Vermey

De vrachtenmarkt in het eerste
halfjaar 1955

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

40e JAARGANG

No 1990

WOENSDAG 3 AUGUSTUS 1955

COLLECTIEVE
PENSIOEN-VERZEKERING

Wij verstrekken U alle gewenste inlichtingen op het gebied van de internationale handel. Ons 14-daags Bank-Bulletin, hetwelk speciaal ten behoeve van im- en exporteurs wordt uitgegeven, wordt U gaarne op aanvraag kosteloos toegezonden.

Nederlandsche Handel-Maatschappij, N.V.

Hoofdkantoor: Amsterdam, Vijzelstraat 32

EERSTE NEDERLANDSCHE

VERZEKERING MIJ OP HET LEVEN EN TEGEN
INVALIDITEIT N.V.

GEVESTIGD TE 'S-GRAVENHAGE

PENSIOENREGELINGEN

R. Mees & Zoonen

Bankiers en
Assurantie-makelaars

Rotterdam

Amsterdam - 's-Gravenhage
Delft - Schiedam - Vlaardingen

Financiering van
In- en Uitvoer

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

Uitgave van het Nederlandsch Economisch Instituut
Adres voor Nederland: Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.
Telefoon redactie: K 1800-52939. Administratie: K 1800-38040. Giro 8408.

Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam. Banque de Commerce, 6, Place Royale, Brussel, postcheck-rekening 260.34.
Redactie-adres voor België: Dr J. Geluck, Zwijnaardse Steenweg 357, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.

Abonnementsprijs: franco per post, voor Nederland en de Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 29,—, overige landen f 31,— per jaar. Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Losse nummers 75 cts.

No. 1977: f 2,—

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam-W.

Advertenties. Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Koninklijke Nederlandsche Boekdrukkerij H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 1 of 3).

Advertentie-tarief f 0,30 per mm. Contract-tarieven op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten” f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht voor om advertenties zonder opgaaf van redenen te weigeren.

De opschorting van de omzetbelasting op suiker

De tamelijk summier bekende makingen over het tijdelijk buiten werking stellen van de omzetbelasting op suiker als onderdeel van het samenstel van politieke maatregelen, welke met betrekking tot de huurverhoging zijn genomen, hebben bij velen van hen, die daarmede te maken hebben, de vraag doen rijzen hoe nu eigenlijk de verhoudingen op het gebied van de suiker komen te liggen.

Dat is begrijpelijk. Want ook voor hen, die geen vreemden in suikerland zijn, is het tamelijk moeilijk een relatie te ontdekken tussen:

- een verlaging van de suikerprijs voor de consument met f 0,03 per kg;
- het wegvallen van de omzetbelasting op de leveringen door de suikerfabrikanten van f 3,60 per 100 kg en
- de verhoging van de garantiëprijs van de door de suikerfabrieken af te leveren suiker met f 3,60 per 100 kg boven de voor de oogst 1954 gegarandeerde prijs van f 48,— per 100 kg.

Sedert 1 Januari 1955 ziet het „calculatieschema” voor suiker er als volgt uit:

Consumentenprijs ongeveer	f 81,— per 100 kg
Bruto-winstmarge voor groot- en kleinhandel gezamenlijk ongeveer	f 9,— per 100 kg
Vaste prijs af fabriek	f 72,— per 100 kg
Door de suikerfabriek te betalen:	
accijns	f 19,— per 100 kg
5 pCt omzetbelasting	f 3,60 per 100 kg
	<u>f 22,60 per 100 kg</u>
Netto-opbrengst voor de suikerfabrikant	f 49,40 per 100 kg
Gegarandeerd aan de suikerfabrieken voor de oogst 1955	f 51,60 per 100 kg
Bijdrage uit het Landbouw-Egalisatiefonds	f 2,20 per 100 kg

Het is duidelijk, dat de Regering, indien zij de bijdrage uit het Landbouw-Egalisatiefonds niet wil verhogen, bezwaarlijk met een verlaging van de suikerprijs van f 0,04 per kg zou kunnen komen. Door het wegvallen van de omzetbelasting van 5 pCt van de prijs af fabriek van f 72,— per 100 kg zou de prijsverlaging ten hoogste f 0,036 per kg kunnen bedragen. Indien men de toch al zeer lage — te lage — marge voor groot- en kleinhandel gezamenlijk niet nog verder wil aantasten, zou men bezwaarlijk met een verlaging van de suikerprijs met f 0,04 per kg kunnen komen. De Regering heeft dat dan ook kennelijk niet gewild.

Suiker is het grootste artikel in het kruidenierswaren-assortiment. Het is dan ook alleszins begrijpelijk, dat men zich in de kringen van groot- en detailhandel in kruidenierswaren zeer ernstig bezig houdt met de vraag: waar blijft nu eigenlijk die f 0,60 per 100 kg, nu de

Regering een verlaging van de suikerprijs met slechts f 0,03 per kg heeft aangekondigd? Men behoeft, dunkt mij, geen profeet te zijn om te voorspellen, dat het Landbouw-Egalisatiefonds in deze wel eens de hoogste ogen zou kunnen gooien. In dat geval zal de oplossing worden gevonden door het verlagen van de thans nog geldende door de Regering vastgestelde suikerprijs af fabriek van f 72,— per 100 kg met f 3,— tot f 69,— per 100 kg. De subsidie uit het Landbouw-Egalisatiefonds kan dan van f 2,20 per 100 kg met f 0,60 worden verlaagd tot f 1,60 per 100 kg.

Het suikerverbruik in Nederland is ongeveer 400 mln kg per jaar. Een eenvoudig rekensommetje leidt al spoedig tot de conclusie, dat door de verlaging van de suikerprijs met f 0,03 per kg de consumenten een bedrag van f 12 mln per jaar in de schoot wordt geworpen. Aangenomen, dat de Nederlandse bevolking 10 mln zielen telt, betekent de verlaging van de suikerprijs dus een voordeel voor de consument van f 1,20 per jaar oftewel f 0,10 per maand. Een te verwaarlozen bedrag. Toch zou ik ook voor dat bedrag de hand niet in het vuur willen steken. Een Kamerlid was daar blijkbaar ook niet geheel gerust op, toen hij de vraag stelde, of de prijsverlaging de consument wel ten goede zou komen voor zover de suiker in suikerhoudende artikelen wordt verwerkt en geconsumeerd. Het is weliswaar volkomen juist, dat de Regering f 12 mln per jaar ter beschikking stelt van de consumenten, maar het feit, dat van de 400.000 ton verbruikte suiker meer dan 100.000 ton de consumenten bereikt in de vorm van suikerhoudende goederen, doet inderdaad de vraag rijzen in hoever de prijsverlaging met f 3,— per 100 kg terug te vinden zal zijn in de eindprijzen van die goederen.

Het zal overigens duidelijk zijn, dat de mate waarin die producten suiker bevatten alsook de prijs van die producten, mede beslissend zijn voor de doorwerking van de verlaging van de suikerprijs. Men zal zich ten aanzien van de prijs van bijv. een rolletje zuurtjes, een ons toverballen, een reepje chocolade, een half pond koekjes, een flesje limonade daarover wel geen al te grote illusies behoeven te maken. De doorwerking zal bij vele suikerhoudende goederen niet merkbaar zijn. Niettemin is de concurrentie over het algemeen wel van die kracht, dat de doorwerking van de verlaging van de suikerprijs, indien zij al niet in alle artikelen in het assortiment van de fabrikanten merkbaar is, toch wel in een aantal daarvan tot uiting zal komen.

*s-Gravenhage.

L. R. PASMÁN.

INHOUD

	Blz.		Blz.
De opschorting van de omzetbelasting op suiker, door Drs L. R. Pasmán	683	De vrachtenmarkt in het eerste halfjaar 1955, door C. Vermey	691
Hoe verdelen wij onze welvaart?, door Drs J. A. Links	685	Ingezonden stuk: Woningexploitatie en huurpolitiek, door Drs A. W. Hermse, met een naschrift van Drs A. C. J. Sars	692
Structuur en betekenis van het verzekeringwezen in België (II), door Dr D. van Puyvelde	686	Aantekening: De betalingsbalans 1954	695
Bouwt West-Duitsland nu werkelijk meer wonin- gen dan Nederland?, door Drs A. G. ter Hennepe	689	Geld- en kapitaalmarkt, door Drs J. C. Brezet ...	697

COMMISSIE VAN REDACTIE: C. van den Berg; Ch. Glasz; L. M. Koyck; H. W. Lambers; J. Tinbergen;
F. de Vries. Redacteur-Secretaris: A. de Wit. Adjunct Redacteur-Secretaris: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË: F. Collin; J. E. Mertens de Wilmars;
J. van Tichelen; R. Vandepuette; A. Vlerick.

DE ARTIKELLEN VAN DEZE WEEK

Drs J. A. LINKS, Hoe verdelen wij onze welvaart?

De huidige hausse gaat gepaard met een brede stroom van wensen op economisch en sociaal gebied: hogere reële lonen en meer vrije tijd, sociale voorzieningen, hogere huren maar zonder aantasting van het inkomen van de huurder, onderwijs en cultuur, Delta-plan, onderontwikkelde gebieden. De totale kosten worden in een dezer dagen verschijnende monografie van het Centraal Planbureau geraamd op ruim f 5 mrd en op ruim f 4 mrd exclusief de verkorting van het aantal arbeidsuren per week. De monografie geeft ter illustratie van de kansen om het verlanglijstje te verwezenlijken twee alternatieven: 1. de groepen „loontrekkenden” en „overige inkomens” ontvangen beide hun specifieke verlangens en hun proportionele aandeel in de stijging van het nationale inkomen; 2. beide groepen zien hun specifieke verlangens gehonoreerd, doch hun proportionele aandeel slechts voor zover dit de specifieke wensen te boven gaat. De totale kosten worden vergeleken met de additionele middelen, die naar raming in 1960 ter beschikking zullen staan. Aldus wordt nagegaan of de geformuleerde verlangens in de volgende vijf jaar zullen kunnen worden verwezenlijkt.

Dr D. VAN PUYVELDE, Structuur en betekenis van het verzekeringwezen in België (II).

Na in het eerste gedeelte van zijn artikel (gepubliceerd in „E.-S.B.” van 20 Juli jl.) een algemeen overzicht van de ontwikkeling van het verzekeringwezen in België te hebben gegeven, gaat schrijver in dit tweede en laatste gedeelte speciaal in op de Belgische levensverzekering; behandeld worden de structuur, de contrôle op de particuliere maatschappijen, de productie en de beleggingen. Uit de beide overzichten blijkt, dat het verzekeringwezen in België de afgelopen jaren wordt gekenmerkt door een uitgesproken expansie. Deze groei is volgens schrijver nog geenszins tot stilstand gekomen. De zeer snelle ontwikkeling van het verzekeringwezen acht schrijver gunstig omdat de spaarstroom, welke daarvan het gevolg is, een stabiel karakter heeft en aldus een blijvende bron is voor de financiering van de voor België hoogst wenselijke investeringen.

Drs A. G. TER HENNEPE, Bouwt West-Duitsland nu werkelijk meer woningen dan Nederland?

In verscheidene persberichten en naar aanleiding daarvan ook in discussies in de Tweede Kamer, is gesteld dat in West-Duitsland meer woningen worden gebouwd dan hier te lande. Dit was voor de directie van de Herstelbank aanleiding een onderzoek te doen instellen naar de vraag in hoeverre deze stelling waarheid bevat. Het uitgebrachte rapport is bewerkt tot een tijdschriftartikel, dat verscheen in „E.-S.B.” van 18 Mei 1955 en „Bouw” van 19 Mei 1955. Het geleverde betoog was in het kort het volgende: a. in West-Duitsland worden inderdaad per 1.000 inwoners meer woningen aan de voorraad toegevoegd dan in Nederland; b. de betrokken cijfers geven echter zonder meer geen juiste indruk van de bouwactiviteit in de beide landen en moeten op relevante punten worden „gewogen”. Een gedeelte van de woningproductie in West-Duitsland is nl. niet geheel gelijk te stellen aan de bouw van nieuwe woningen, daar zij ontstaat uit wederopbouw, herbouw, herstel, verbouw en uitbreiding. Voorts is de gemiddelde grootte per nieuwgebouwde woning in West-Duitsland aanzienlijk geringer dan in Nederland; c. wanneer men met de onder b. genoemde factoren rekening

houdt zijn de prestaties van de Westduitse en Nederlandse woningbouw per 1.000 inwoners ongeveer gelijk. In „De Telegraaf” van 21 en 23 Juli jl. is door een bijzondere medewerker op dit betoog gereageerd met een tweetal artikelen onder de titel „Jawel, Duitsland bouwt veel meer woningen dan wij, in Nederland”. Schrijver gaat nu in dit artikel op de door de medewerker van „De Telegraaf” geleverde critiek in.

C. VERMEY, De vrachtenmarkt in het eerste halfjaar 1955.

In dit artikel geeft schrijver een beeld van de verbetering welke zich op de vrachtenmarkt heeft voltrokken. De basis, waarop het herstel berust, is vooral de Europese behoefte aan Amerikaanse kolēn. De bevrachters houden ook in de nabije toekomst rekening met een betrekkelijk hoog vrachtenpeil. Enkele minder gunstige factoren voor de vrachtenmarkt zijn o.a.: de exploitatiekosten, die nog steeds generlei neiging tot dalen vertonen; de herhaalde wijd verspreide stakingen in een aantal havens; het langdurig oponthoud door onvoldoende outillage in verschillende havens; het toenemend euvel der vlagdiscriminatie; de hoge bouwrijzen, welke extra afschrijvingen noodzakelijk maken. Ondanks al deze minder gunstige factoren heeft de algemene vrachtvaart het getij mee en zulks zal dan ook ongetwijfeld in de bedrijfsuitkomsten dier rederijen, welke vloot geheel of ten dele in de zgn. „wilde vaart” emplot vindt, in de cijfers over het lopend boekjaar tot uitdrukking komen.

— SOMMAIRE —

Drs J. A. LINKS, Comment répartir notre richesse?

Il existe en Hollande une multitude de desiderata dans le domaine économique et social: salaires effectifs plus élevés et davantage de loisirs, prévoyance sociale, augmentation des loyers, enseignement et culture, projet Delta, régions sous-développées. Leur coût total est comparé aux moyens additionnels qui seront disponibles en 1960 d'après évaluation. Ainsi est étudié si les vœux exprimés pourront être réalisés dans les cinq années à venir.

Dr D. VAN PUYVELDE, Structure et signification du secteur des assurances en Belgique (II).

Après avoir fourni dans les „E.-S.B.” du 20 juillet dernier un aperçu général du développement du secteur des assurances en Belgique, l'auteur entre dans le présent numéro en détails au sujet de la question des assurances vie en Belgique. Sont traités la structure, le contrôle sur les sociétés privées, la production et les investissements.

Drs A. G. TER HENNEPE, L'Allemagne Occidentale construit-elle vraiment plus de logements que la Hollande?

A la suite de l'article publié dans les „E.-S.B.” du 18 mai 1955: „L'Allemagne Occidentale construit-elle plus de logements que les Pays-Bas?” le quotidien „De Telegraaf” a fait paraître deux articles intitulés: „Mais oui, l'Allemagne construit bien plus de logements que nous, en Hollande”. Dans le présent numéro l'auteur fournit sa réaction à la critique du dit quotidien.

C. VERMEY, Le marché du fret dans le premier semestre de 1955.

L'auteur de cet article montre l'amélioration qui s'est réalisée sur le marché du fret. Ce redressement est surtout basé sur les besoins de l'Europe en charbon américain.

Hoe verdelen wij onze welvaart?

De huidige hausse gaat gepaard met een brede stroom van wensen op economisch en sociaal gebied. Een raming van de kosten van een aantal door verschillende organisaties geformuleerde verlangens wordt gegeven in een dezer dagen verschijnende monografie van het Centraal Planbureau ¹⁾.

Het verlanglijstje is respectabel: hogere reële lonen en meer vrije tijd, sociale voorzieningen, hogere huren maar zonder aantasting van het inkomen van de huurder, onderwijs en cultuur, Delta-plan, onderontwikkelde gebieden.

De totale kosten worden in deze publicatie geraamd op ruim f 5 mrd en op ruim f 4 mrd exclusief de vermindering van het aantal arbeidsuren per week. Voor de specificatie zij naar tabel 1 verwezen ²⁾.

TABEL 1.

Lijst van ingediende verlangens

Aard	Bedrag per jaar in 1960 (in mln gld; prijs- en loonpeil van 1954)		
	Betaald door particuliere sector	Ten laste van de Overheid	Totaal
1. Opheffing gemeenteclassificatieverschillen	220	25	245
2. Loondifferentiatie naar bedrijfstakken en ondernemingen	250	50	300
3. Gelijke beloning van mannen en vrouwen	450	15	465
4. Denivellering	100	80	180
5. Overheidswerklieden	—	15	15
6. Salarissen bij het onderwijs	—	50	50
7. Verhoging vacantiegratificaties	210	40	250
Subtotaal typische looneisen	1.230	275	1.505
8. Noodvoorziening weduwen en wezen	—	60	60
9. Definitieve ouderdomsverzekering	480	40	520a)
10. Invaliditeitsverzekering	250	— 30	220
11. Kinderbijslagregeling zelfstandigen	75	10	85
12. Vergeten groepen	—	—	p.m.
13. Bezitspreiding	—	—	p.m.
Subtotaal sociale verzekeringen en voorzieningen	805	80	885
14. Overige uitgaven onderwijs en cultuur	—	200	200
15. Delta-plan	—	100	100
16. Onderontwikkelde gebieden	—	120	120
Subtotaal diverse overheidsuitgaven ..	—	420	420
17. Huurverhoging	360	—	360
18. Belastingverlaging	—	700	700
19. Verlenging vacaties	250	—	250
Totaal exclusief vijfdaagse werkweek ..	2.645	1.475	4.120
20. Vijfdaagse werkweek	—	—	1.250
Totaal inclusief vijfdaagse werkweek ..	—	—	5.370

a) Dit zijn niet de totale kosten van de nieuwe ouderdomsregeling, doch slechts de uitgavenverhoging t.o.v. 1954.

Maar met deze ingediende bijzondere wensen zijn we er — zoals in de monografie betoogd wordt — nog niet. Immers, hierbij is wel een aantal dat de lonen van bepaalde arbeiders zal verhogen, doch de arbeider die in geen enkele bijzondere categorie valt, is nog niet aan bod gekomen. De ondernemer, die in eerste instantie het geld ontvangt, zal van zijn gestegen ontvangsten althans een gedeelte willen behouden.

In het S.-E.R.-rapport no 8 van 1954 — Nota betreffende het vraagstuk van eventuele loonsverhogingen — dat de grondslag is geweest voor de jongste 6 pCt loonronde, is door de S.-E.R. in beginsel gesteld, dat de

werknemers een voldoende aandeel in de stijging van het nationale inkomen moeten hebben. Dit is aldus uitgewerkt, dat het reële loon (per arbeider dus) gelijk op moet stijgen met het reële nationale inkomen per hoofd van de totale werkende bevolking. De vraag is alleen hoe dit proportionele aandeel wordt geïnterpreteerd: moeten de speciale verlangens, die ten goede van de werknemers komen, uit dit proportionele aandeel worden gehonoreerd, of is het de wens der arbeidersorganisaties dat de „gewone” arbeider aan zijn trekken komt via het proportionele aandeel en dat de bijzondere groepen van arbeiders hierboven nog eens hun bijzondere wensen verwezenlijkt zien?

Hetzelfde geldt voor de groep „overige inkomens”, die zowel de inkomens van ondernemers als meer passieve inkomsten zoals rente, dividenden en huren omvat. Zal een verhoging van de huren, of de invoering van de kinderbijslag voor zelfstandigen ten laste van het aandeel van de ondernemers in het nationale inkomen gaan of niet?

De monografie geeft ter illustratie van de kansen om het verlanglijstje te verwezenlijken twee alternatieven:

I. De groepen „loontrekkenden” en „overige inkomens” ontvangen beide hun specifieke verlangens en hun proportionele aandeel.

II. Beide groepen zien hun specifieke verlangens gehonoreerd, doch hun proportionele aandeel slechts voor zover dit de specifieke wensen te boven gaat.

De verlangens zijn vergeleken met de „additionele middelen” ³⁾, die naar raming in 1960 ter beschikking zullen staan. Aangenomen is namelijk, dat de verschillende groepen hun verlangens in of voor 1960 verwezenlijkt willen zien. Het uitgangsjaar voor de berekeningen is 1954. Het stijgingstempo van het nationale inkomen per hoofd per jaar is op 1½ pCt geraamd. Dit is dezelfde stijging als in de periode 1900-1930.

Bij de vergelijking van middelen en wensen is ook rekening gehouden met de eisen die de toeneming van de bevolking stelt. Deze vergelijking wordt gegeven in onderstaande tabel ⁴⁾.

TABEL 2.

Middelen en wensen in 1960*

(in mrd gld, prijspeil 1954)

Middelen	Alternatief		Bestedingen	Alternatief		
	I	II		I	II	
Middelen	5,2	5,2	Specifieke wensen: loontrekkenden a)	2,1	2,1	
				overige inkomens b)	0,6	0,6
				belastingverlaging overheidsuitgaven c) en verlenging vacaties	0,7	0,7
Tekort	2,2	0,5	Uitbreiding bevolking	4,1	4,1	
				Proportioneel aanbod loontrekkenden Proportioneel aandeel overige inkomens	1,3	1,3
				1,1	1,1	
	7,4	5,7		7,4	5,7	

a) Bestaande uit looneisen (tabel 1, nos 1 t/m 7), de invaliditeitsverzekering, 2/3 van weduwen- en wezen- en ouderdomsverzekering.

b) Bestaande uit 1/3 van de weduwen- en wezen- en ouderdomsverzekering, kinderbijslag zelfstandigen en huurverhoging.

c) Exclusief looneisen en sociale voorzieningen.

Uit deze tabel blijkt dat op basis van de ramingen van de monografie bij beide alternatieven een tekort aanwezig zou zijn, ook na uitsluiting van een vermindering van

¹⁾ Monografie no 3: De verdeling van een toekomstige toeneming van het nationale inkomen. Uitgegeven door het Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf.

²⁾ Tabel 1 van de monografie. De bijlage van de monografie bevat een uitvoerige toelichting op de raming.

³⁾ Vnl. bestaande uit een stijging van het nationale inkomen en een geringere voorraadvorming dan in het basisjaar 1954.

⁴⁾ Tabel 3 van de monografie.

de wekelijkse arbeidduur. Bij het tweede alternatief is dit tekort echter gering, gezien de onzekerheden die bij dergelijke ramingen aanwezig zijn. Bij het eerste alternatief is het geraamde tekort groot ruim f 2 mrd.

De wensen, opgenomen in het verlanglijstje van tabel 1, kunnen dus wellicht in de volgende vijf jaar worden verwezenlijkt zonder dat iemand in inkomen achteruit behoeft te gaan, indien deze wensen mede gehonoreerd kunnen worden uit het proportionele aandeel van de betreffende groep. Indien er naar gestreefd zou worden om de proportionele aandelen te verwezenlijken naast de specifieke wensen ontstaat ernstig gevaar voor prijsstijging, m.a.w. honorering van verlangens ten koste van de vaste inkomensstrekkers.

Dat de verdeling van de welvaart evengoed grote problemen meebrengt als de verdeling van de armoede is bekend. De quantificering gegeven in deze monografie

moge een nuttige bijdrage tot de studie over de verdelingsproblematiek vormen.

De monografie eindigt met de conclusie, dat het voor de hand ligt dat bij de verwezenlijking der geformuleerde wensen een zekere mate van geleidelijkheid in acht moet worden genomen. Op haar beurt brengt dit laatste met zich, dat een zekere mate van coördinatie en prioriteitsbepaling onvermijdelijk is. Tevens zal het wenselijk zijn dat het economisch en sociaal beleid als geheel, voor zover het bijv. loonronden, belastingverlaging e.d. betreft, reeds van tevoren wordt afgestemd op de in de nabije toekomst te verwezenlijken verlangens van grotere omvang. De bovengeschetste situatie maakt immers aannemelijk, dat de marge tussen het beschikbare inkomensaccres en de geformuleerde wensen eerder negatief dan positief zal zijn.

's-Gravenhage.

J. A. LINKS.

Structuur en betekenis van het verzekeringwezen in België (II)¹⁾

De levensverzekering.

1. Structuur.

Het Belgische levensverzekeringbedrijf omvat twee sectoren: eensdeels de particuliere maatschappijen welke er door de Overheid toe gemachtigd zijn levensverzekeringen te sluiten, anderdeels de publieke sector welke twee verzekeringkassen telt, respectievelijk bedrijvig in de schoot van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas en van de Nationale Maatschappij voor de Kleine Landeigendom. Beide kassen hebben hoofdzakelijk tot doel door middel van tijdelijke verzekeringen met afnemend kapitaal de aflossing te waarborgen van de leningen voor huisvestingsdoeleinden verstrekt door de moederinstellingen.

Einde 1953 waren er in de particuliere sector 84 verzekeringmaatschappijen werkzaam, waarvan 34 buitenlandse en 50 Belgische. Zij zijn aan de controle van de Overheid onderworpen.

¹⁾ Het eerste gedeelte van dit artikel is gepubliceerd in „E.-S.B.” van 20 Juli 1955.

TABEL 1.

Evolutie der verzekerde bedragen

(einde jaar, in miljoenen frank)

Aard der verzekering	1938		1949		1951		1953	
	Bedrag	pCt	Bedrag	pCt	Bedrag	pCt	Bedrag	pCt
Kapitaalverzekeringen:								
Particuliere sector:								
Belgische Maatschappijen	7.482,9	54	48.402,0	67	61.848,3	64	77.944,8	63
Buitenlandse maatschappijen	4.528,1	32	16.781,3	23	21.059,7	22	25.552,5	21
Totaal	12.011,0	86	65.183,2	90	82.908,0	86	103.497,4	84
Publieke sector	1.974,3	14	7.003,5	10	13.112,0	14	19.750,3	16
Algemeen totaal	13.985,3	100	72.186,7	100	96.020,0	100	123.247,7	100
Renteverzekeringen:								
Particuliere sector:								
Belgische maatschappijen	86,1	86	399,8	87	506,0	88	612,5	88
Buitenlandse maatschappijen	14,0	14	60,9	13	68,8	12	84,5	12
Totaal	100,1	100	460,7	100	574,8	100	697,0	100
Publieke sector a)					0,9	0	2,9	0
Algemeen totaal	100,1	100	460,7	100	575,7	100	699,9	100

a) Renteverzekeringen worden alleen gesloten door de Verzekeringskas van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas. Vóór 1951 werd evenwel de kapitaalwaarde van die verzekeringen opgenomen in het bedrag der kapitaalverzekeringen. De daaruit voortvloeiende onnauwkeurigheid van bovenstaande tabel is evenwel zeer gering, aangezien de renteverzekering bij de Verzekeringskas nimmer een grote omvang heeft genomen.

Vermelden wij nog dat de cijfers uitsluitend betrekking hebben op de rechtstreeks in België gesloten verrichtingen, met uitsluiting derhalve van de herverzekering.

3. Enkele cijfers betreffende de productie.

Zoals moge blijken uit onderstaande analyse, welke betrekking heeft op de jaren 1938, 1949, 1951 en 1953, kende het levensverzekeringwezen na de oorlog een buitengewone bloei. Hoewel deze strekking in nagenoeg alle ontwikkelde landen tot uiting kwam, werd zij in België nog aangewakkerd door de in 1951 uitgevaardigde fiscale maatregelen ten gunste van de levensverzekering ²⁾.

Tabel 1 bevat een overzicht van de *verzekerde bedragen* op het einde van de drie genoemde jaren. De kapitaalverzekeringen bereikten einde 1953 de coëfficiënt 9 t.a.v. de vóóroorlogse stand, dan wanneer de overeenkomstige verhouding voor prijzen en inkomens zich op 4 à 5 situeerde. De ontwikkeling was bijzonder sterk in de publieke sector, hoofdzakelijk als gevolg van de buitengewone bedrijvigheid der parastatale instellingen, inzonderheid van af het jaar 1949, op het stuk van huisvestingscrediet. Bij de particuliere maatschappijen valt nochtans sedert 1949 insgelijks een belangrijke expansie te noteren waarvan de voornaamste oorzaken gelegen zijn in de ontwikkeling van de groepsverzekering en in de reeds vermelde fiscale gunstmaatregelen.

In het geheel van de particuliere sector is het aandeel van de buitenlandse maatschappijen relatief merkbaar verminderd. Houdt men enkel rekening met het bij particuliere maatschappijen verzekerde kapitaal, dan blijkt dat aandeel inderdaad te zijn geslonken van 38 pCt einde 1938 tot minder dan 25 pCt einde 1953. Deze minder gunstige evolutie moet voornamelijk hieraan worden toegeschreven dat de bijzonder grote expansie van de groepsverzekering tijdens en na de oorlog nagenoeg uitsluitend aan Belgische maatschappijen ten goede is gekomen.

De levensverzekeringen, welke nimmer een belangrijke plaats hebben bekleed in het geheel van de levensverzekering, hebben zich, insgelijks dank zij de groepsverzekering, t.a.v. de vóóroorlogse situatie weliswaar in beduidende mate ontwikkeld, doch hun relatieve betekenis blijft niettemin gering.

In 1953 werd een premiebedrag geboekt dat ruim zeven maal groter was dan dat van 1938.

TABEL 2.

Premie-ontvangsten (bedragen in miljoenen frank)

Jaar	Particuliere sector						Publieke sector		Algemeen totaal	
	Belgische maatschappijen		Buitenlandse maatschappijen		Totaal		Bedrag	pCt	Bedrag	pCt
	Bedrag	pCt	Bedrag	pCt	Bedrag	pCt				
1938	357,8	61	207,8	36	565,6	97	19,8	3	585,4	100
1949	1.774,2	62	699,5	25	2.473,7	87	367,8	13	2.841,5	100
1951	2.360,5	68	853,1	25	3.213,7	93	236,7	7	3.450,4	100
1953	2.885,9	66	1.049,0	24	3.934,8	90	438,3	10	4.373,1	100

Uit de verdeling tussen de particuliere en de publieke sector valt af te leiden dat het aandeel van de laatstgenoemde na de oorlog beduidend is toegenomen, het-

²⁾ Wet dd. 8 Maart 1951. Aan die wet werden nog verbeteringen gebracht door de wet van 10 November 1953, die ongetwijfeld een nieuwe stimulans voor de levensverzekering uitmaakt.

geen hoofdzakelijk hierdoor dient te worden verklaard dat bij de twee kassen uit de publieke sector de enige premie de regel is, terwijl dit systeem slechts bij uitzondering in de particuliere sector wordt toegepast.

Voor de particuliere sector als geheel valt ook op dit gebied de vrij gevoelige relatieve achteruitgang van de buitenlandse maatschappijen te vermelden.

De *wiskundige reserves* vertonen eveneens een buitengewone aangroei. Ook in dit geval was de toeneming bijzonder groot in de publieke sector, hetgeen nogmaals met de reeds vernoemde oorzaak in verband dient te worden gebracht.

In de particuliere sector was het accres insgelijks zeer aanzienlijk; dit was inzonderheid het geval voor de Belgische maatschappijen, waarvan de reserves einde 1953 meer dan verzevenvoudigd zijn t.a.v. de stand einde 1938.

De buitenlandse maatschappijen blijven nog enigszins beneden de coëfficiënt 6.

TABEL 3.

Wiskundige reserves, waarborgsommen en reservefondsen a)

(bedragen einde jaar, in miljoenen frank)

Jaar	Particuliere sector						Publieke sector		Algemeen totaal	
	Belgische maatschappijen		Buitenlandse maatschappijen		Totaal		Bedrag	pCt	Bedrag	pCt
	Bedrag	pCt	Bedrag	pCt	Bedrag	pCt				
1938	2.200,3	64	956,6	28	3.156,9	92	265,9	8	3.422,8	100
1949	9.162,9	68	3.441,9	25	12.604,8	93	877,8	7	13.482,6	100
1951	11.909,7	67	4.290,5	24	16.200,2	91	1.580,4	9	17.780,6	100
1953	15.531,9	66	5.423,2	24	20.955,1	90	2.416,0	10	23.371,1	100

a) De waarborgsommen hebben betrekking op de effecten of gelden, welke door de particuliere maatschappijen bij de Deposito- en Consignatiekassen dienen te worden gedeponneerd. Einde 1953 vertegenwoordigden zij 162,0 mln frank. Hunnerzijds hebben de twee kassen uit de publieke sector de verplichting hun winsten integraal over te dragen aan een reservefonds. De twee fondsen bereikten ultimo 1953 tezamen 540,8 mln frank, waarvan 500,2 mln bij de Verzekeringskas van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas.

Uit de voorgaande cijfers moge voldoende gebleken zijn dat het levensverzekeringbedrijf na de oorlog in België een buitengewone bloei heeft gekend.

Niettemin moeten er in België nog ruime perspectieven voor de levensverzekering bestaan, aangezien het gemiddeld per hoofd van de bevolking verzekerde bedrag nog laag is in vergelijking met het overeenkomstig gemiddelde voor de meeste andere landen. Naar schatting bereikte dat bedrag in 1952 slechts 10.000 frank, dan wanneer die som in Nederland 19.000, in Zweden 20.000 en in Zwitserland 24.000 frank zou belopen ³⁾.

4. De beleggingen.

Voor de beleggingen in het levensverzekeringbedrijf werden in België strikte voorschriften uitgevaardigd. Voor de particuliere maatschappijen gelden de beschikkingen van de koninklijke besluiten dd. 17 Juni 1931 en 8 Augustus 1935.

De wiskundige reserves dienen als volgt te worden belegd:

- ten minste 15 pCt in Belgische overheidsfondsen of in daarmede gelijk te stellen effecten, alsmede in effecten van vennootschappen waarbij rente en aflossing door de kolonie zijn gewaarborgd;
- ten hoogste 50 pCt in obligatiën van Belgische vennootschappen, die ten minste sedert 5 opeenvolgende jaren al hun verbintenissen met behulp

³⁾ J. Wautier, „L'Importance économique et sociale de l'assurance-vie“, in *Industrie*, November 1953, blz. 705.

van hun gewone middelen hebben nagekomen. Eén waarde mag echter niet meer dan 5 pCt van het totaal uitmaken;

3. maximum 10 pCt in obligatiën van Belgische vennootschappen die niet aan genoemde voorwaarde voldoen;
4. niet meer dan 15 pCt in aandelen van Belgische vennootschappen die de bovenvermelde voorwaarde vervullen;
5. ten hoogste 50 pCt in leningen en credietopeningen op onderpand van onder 1. en 2. aangeduide effecten;
6. in polisbeleningen tot beloop van de afkoopwaarde;
7. maximum 65 pCt in onroerende goederen gelegen in België en in hypotheekleningen op die goederen. Worden die leningen afgelost door middel van vaste of levenslange annuïteiten, dan mag de verhouding 75 pCt bedragen;
8. niet meer dan 20 pCt in buitenlandse waarden, voor zover deze bij ministeriële beslissing zijn aangenomen;
9. in andere beleggingen, door de onderneming voorgesteld en bij ministeriële beslissing aanvaard.

Ten aanzien van de belegging der waarborgsommen, waarvoor jaarlijks 3 per mille van het premiebedrag moet worden gereserveerd totdat het totaal ten minste

3 pCt van het bedrag der wiskundige reserves bereikt, werden soortgelijke bepalingen uitgevaardigd.

Voor de twee kassen uit de publieke sector zijn eveneens beleggingsvoorschriften van kracht, doch hierbij werd niet bepaald in welke mate elk der aangegeven objecten in het totaal der beleggingen moet of mag vertegenwoordigd zijn. Beide kassen mogen in hun effectenportefeuille enkel Belgische staatsfondsen en daarmede gelijk te stellen effecten opnemen, evenals obligatiën van Belgische vennootschappen welke sedert ten minste 5 opeenvolgende jaren al hun verbintenissen met behulp van hun gewone middelen hebben nagekomen. De publieke kassen mogen derhalve, in tegenstelling met de particuliere maatschappijen, geen aandelen of buitenlandse effecten in hun portefeuille opnemen.

De Verzekeringskas van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas is er voorts toe gemachtigd hypotheekleningen, landbouwleningen, voorschotten aan de Openbare kassen van leening, alsmede voorschotten aan de door de Algemene Kas erkende credietmaatschappijen voor arbeiders- en goedkope woningen te verstrekken. Harerzijds mag de Verzekeringskas van de Nationale Maatschappij voor de Kleine Landeigendom haar gelden nog aanwenden voor het toekennen van hypotheekleningen en voor het aankopen van in België gelegen onroerende goederen.

De ontwikkeling van de beleggingen voor het geheel van het levensverzekeringbedrijf blijkt uit tabel 4.

TABEL 4.

Beleggingen van het levensverzekeringbedrijf
(bedragen einde jaar, in miljoenen frank)

Categorieën van beleggingen	1938		1949		1951		1953	
	Bedrag	pCt	Bedrag	pCt	Bedrag	pCt	Bedrag	pCt
Effectenportefeuille:								
Overheidsfondsen en daarmede gelijk te stellen effecten	1.713,1	51	5.991,8	45	7.179,2	40	9.752,1	41
Obligatiën van vennootschappen	314,0	9	3.137,3	23	4.243,0	24	5.391,1	23
Aandelen van vennootschappen	170,0	5	648,6	5	878,6	5	1.386,4	6
Totaal	2.197,1	65	9.777,7	73	12.300,8	69	16.529,5	70
Hypotheekleningen	647,7	19	2.287,3	17	3.657,3	21	4.659,6	20
Onroerende goederen	253,4	8	609,5	4	790,8	4	1.051,5	4
Beleningen op polis	152,7	4	619,8	5	792,1	4	874,1	4
Diversen a)	140,5	4	83,5	1	387,6	2	465,9	2
Algemeen totaal	3.391,4	100	13.377,8	100	17.928,6	100	23.580,6	100

a) Voornamelijk liquide middelen.

De structuur dezer beleggingen heeft zich t.a.v. het vóóroorlogse beeld gevoelig gewijzigd. Het aandeel van de effectenportefeuille stijgt van 65 pCt einde 1938 tot 70 pCt einde 1953. Einde 1945 was die verhouding zelfs tot ruim 86 pCt opgelopen. In de samenstelling van de portefeuille deed zich evenwel een belangrijke verschuiving voor ten gunste van de obligatiën van vennootschappen, waarvan het aandeel verhoogde van 9 pCt vóór de oorlog tot 23 pCt. De portefeuille der overheidsfondsen verloor daarentegen merkkelijk aan relatieve betekenis ⁴⁾. Doordat het levensverzekeringbedrijf na de oorlog een belangrijke bijdrage tot de financiering van de woningbouw heeft geleverd, hadden de hypotheekleningen, welke ultimo 1945 nog slechts 6 pCt van het totaal uitmaakten, einde 1953 hun relatieve positie herwonnen. Dat de onroerende goederen nog steeds ver op hun vóóroorlogse betekenis ten achter blijven, is voornamelijk hieraan toe te schrijven dat de maatschappijen nog niet tot volledige herwaardering van deze activa-post zijn overgegaan. De beleningen op polis, die overigens

een bescheiden plaats in het geheel van de beleggingen bekleden, handhaafden hun positie. De rubriek diversen is uiteraard aan vrij grote schommelingen onderhevig, zodat hier bezwaarlijk vergelijkingen te maken zijn.

De respectieve beleggingsstructuur van de twee sectoren op 31 December 1953 komt in de twee volgende tabellen voor. Op die datum bereikten de totale beleggingen 23,6 mrd frank, waarvan 21,2 mrd of 89 pCt door de particuliere maatschappijen en 2,4 mrd of 11 pCt door de publieke sector werden beheerd. Hierbij kan vermeld worden dat het aandeel van deze laatste sector na de oorlog beduidend is toegenomen, aangezien het einde 1949 slechts 6,5 pCt bedroeg.

Blijkens tabel 5, welke de samenstelling van de beleggingen in de particuliere sector aangeeft, vertoont deze samenstelling een zeer nauwe overeenkomst met de verdeling voor het geheel van het levensverzekeringwezen zoals opgenomen in tabel 4. Er vallen echter aanzienlijke verschillen waar te nemen tussen de Belgische en de buitenlandse maatschappijen. Het bezit aan overheidsfondsen van de buitenlandse maatschappijen is in relatief opzicht bijna dubbel zo groot als dat van de Belgische maatschappijen, terwijl hun portefeuille van

⁴⁾ Uit een in het Tijdschrift voor Documentatie en Voorlichting (Januari 1954) onder de titel „De belegging in Belgische overheidsfondsen” gepubliceerde studie blijkt dat het einde 1952 uitstaande bedrag aan overheidsfondsen nagenoeg 186 mrd frank bereikte. Het levensverzekeringbedrijf bezat hiervan, blijkens de gegevens van tabel 9, 4,4 pCt tegenover 4,1 pCt einde 1949.

TABEL 5.

*Beleggingsstructuur in de particuliere sector
van het levensverzekeringbedrijf*

(toestand einde 1953, bedragen in miljoenen frank)

Categorieën van beleggingen	Belgische maatschappijen		Buitenlandse maatschappijen		Totaal	
	Bedrag	pCt	Bedrag	pCt	Bedrag	pCt
Effectenportefeuille:						
Overheidsfondsen e.d.m.	5.115,2	33	3.297,3	60	8.412,5	40
Obligatiën	4.422,5	28	368,4	7	4.790,9	23
Aandelen	1.106,4	7	280,0	5	1.386,4	6
Totaal	10.644,1	68	3.945,7	71	14.589,8	69
Hypotheekleningen						
Onroerende goederen	3.454,1	22	795,6	14	4.249,7	20
Beleningen op polis	554,5	4	483,7	9	1.038,2	5
Diversen	613,1	4	261,0	5	874,1	4
	408,9	2	31,1	1	440,0	2
Algemeen totaal	15.674,7	100	5.517,1	100	21.191,8	100

obligatiën en aandelen van vennootschappen nauwelijks één derde van de portefeuille der Belgische maatschappijen bereikt. Ook de hypotheekactiviteit van de buitenlandse maatschappijen is merkkelijk geringer, terwijl anderdeels hun bezit aan onroerende goederen beduidend groter is.

De beleggingen in de publieke sector welke einde 1953 nagenoeg 2,4 mrd frank bereikten, kwam ten belope van ruim 2,1 mrd frank voor rekening van de Verzekeringskas van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas.

TABEL 6.

*Beleggingsstructuur in de publieke sector
van het levensverzekeringbedrijf*

(toestand einde 1953, bedragen in miljoenen frank)

Categorieën van beleggingen	Bedrag	pCt
Effectenportefeuille:		
Overheidsfondsen e.d.m.	1.339,6	56
Obligatiën	600,1	25
Totaal	1.939,7	81
Hypotheekleningen a)		
Onroerende goederen	409,9	17
Liquide middelen	13,3	1
	25,9	1
Algemeen totaal	2.388,8	100

a) Inclusief de voorschotten van de Verzekeringskas der Algemene Spaar- en Lijfrentekas aan de erkende credietmaatschappijen voor arbeiders- en goedkope woningen. Die voorschotten worden door bedoelde maatschappijen aangewend om hypotheekleningen voor huisvestingsdoeleinden te verstrekken.

In deze sector bekleedt het effectenbezit met 81 pCt verreweg de belangrijkste plaats. Bij de Verzekeringskas van de Algemene Kas vertegenwoordigt de effectenportefeuille zelfs 91 pCt van het totaal. De beleggingen van de andere Verzekeringskas bestaan daarentegen voor 85 pCt uit hypotheekleningen. Haar onroerend bezit vertegenwoordigt ruim 5 pCt van het totaal, terwijl haar effectenportefeuille niet eens 4 pCt uitmaakt.

Bij de Verzekeringskas van de Algemene Kas dient vooral gewezen te worden op de grote relatieve achteruitgang van de hypotheekleningen ten voordele van de effectenportefeuille. In het effectenbezit zelve deed zich sedert 1949 een belangrijke verschuiving voor van de obligatiën naar de overheidsfondsen.

Tot besluit.

Zoals uit dit noodgedwongen onvolledig overzicht moge gebleken zijn, werd het verzekeringwezen in België tijdens de jongste jaren door een uitgesproken expansie gekenmerkt. Het staat bovendien vast dat deze groei nog geenszins tot stilstand is gekomen. De verbeteringen, welke door de wet van 10 November 1953 aan de fiscale gunstmaatregelen ten bate van de levensverzekering werden aangebracht, hebben in 1954 zeer duidelijk hun invloed doen gelden. De verzekerde kapitalen zijn inderdaad gestegen van 104,2 mrd tot 116,1 mrd frank, d.i. met 11,4 pCt. Hoewel nog geen vaste gegevens bekend zijn, kan niettemin aangenomen worden dat de wiskundige reserves op 31 December 1954 hunderzijds 26,5 mrd frank bedroegen, zodat het accres t.a.v. de stand op einde 1953 ruim 3,1 mrd frank bereikt.

Ook in de andere sectoren heeft men goede redenen om een verder gaande uitbreiding te verwachten. Onder invloed van de grote bouwbedrijvigheid neemt het aantal woonhuizen nog steeds belangrijk toe. Anderzijds is het streven naar het bezit van een autovoertuig bij de Belgische bevolking nog steeds zeer levendig.

Deze gunstige ontwikkeling van het verzekeringwezen stemt tot voldoening omdat de spaarstroom, welke daarvan het gevolg is, een stabiel karakter heeft en aldus een blijvende bron is voor de financiering van de voor België hoogst wenselijke investeringen.

Brussel.

Dr DIRK VAN PUYVELDE.

Bouwt West-Duitsland nu werkelijk meer woningen dan Nederland?

Op gevaar af, dat een discussie ontaardt in statistisch geharrewar, zou ik toch gaarne een dupliek willen leveren op een tweetal artikelen, die in „De Telegraaf” van 21 en 23 Juli jl. onder de titel „Jawel, Duitsland bouwt veel meer woningen dan wij, in Nederland” verschenen.

Het komt mij echter nuttig voor eerst te recapituleren wat voorafging. In verscheidene persberichten — onder andere in „De Telegraaf” — en naar aanleiding daarvan ook in discussies in de Tweede Kamer, is gesteld dat in West-Duitsland meer woningen gebouwd zouden worden dan hier te lande. Dit was voor de directie van de Herstelbank aanleiding een onderzoek te doen instellen naar de vraag in hoeverre deze stelling waarheid bevat. Het uitgebrachte rapport is bewerkt tot een tijdschriftartikel, dat verscheen in „E.-S.B.” van 18 Mei 1955 en „Bouw” van 19 Mei 1955.

Het geleverde betoog was in het kort het volgende:

- In West-Duitsland worden inderdaad per 1.000 inwoners meer woningen aan de voorraad toegevoegd dan in Nederland.
- De betrokken cijfers geven echter zonder meer geen juiste indruk van de bouwactiviteit in de beide landen en moeten op relevante punten „gewogen” worden. Een gedeelte van de woningproductie in West-Duitsland is namelijk niet geheel gelijk te stellen aan de bouw van nieuwe woningen, daar zij ontstaat uit wederopbouw, herbouw, herstel, verbouw en uitbreiding. Voorts is de gemiddelde grootte per nieuwgebouwde woning in West-Duitsland aanzienlijk geringer dan in Nederland.
- Wanneer men met de onder b. genoemde factoren

rekening houdt zijn de prestaties van de Westduitse en Nederlandse woningbouw per 1.000 inwoners ongeveer gelijk.

De „Nieuwe Rotterdamse Courant” haalde het artikel aan in haar rubriek „Critisch Commentaar” van 24 Mei 1955 en thans reageert „De Telegraaf” met een tweetal artikelen van een bijzondere medewerker. Enkele opmerkingen daarin geven mij aanleiding nog eens op de zaak terug te komen. Deze zijn met name de volgende:

1e. De bedoeling van het publiceren van het artikel in „E.-S.B.” zou „kennelijk zijn de gemoederen te sussen”.

2e. Er zou een verkeerd gebruik zijn gemaakt van statistieken en daardoor „kwam het artikel tot een geforceerde conclusie”, die de Nederlandse activiteit „in een even gunstig als onwerkelijk daglicht stelt”. Zo zou „de grove fout begaan zijn de wederopbouw af te trekken van het totaal aantal ter beschikking gekomen woningen”.

3e. Vervolgens: door vergelijking van cijfers over 1951 en 1952 voor Nederland met cijfers voor 1952 en 1953 voor West-Duitsland zou een verkeerde indruk zijn gevestigd van de prestaties op woningbouwgebied in beide landen.

4e. „De Telegraaf” neemt dan cijfers uit mijn artikel over en bewijst daarmee, dat men in West-Duitsland wel degelijk tot een grotere prestatie zou komen dan in Nederland. Zo zou de woningvoorraad in West-Duitsland van 1949 tot 1954 blijken mijn eigen cijfers zijn toegevoegd van 4,57 tot 10,90 woningen per 1.000 inwoners, in Nederland van 4,94 tot 6,70 per 1.000 inwoners.

5e. De kwaliteit van de nieuwgebouwde woningen is in West-Duitsland beter dan in Nederland.

Alvorens op deze critiek in te gaan het volgende. Belangrijk is in eerste aanleg niet, wie gelijk heeft, doch de vraag of de wijze, waarop men in West-Duitsland de woningbouw heeft aangepakt tot betere resultaten heeft geleid dan ons systeem. Er zal over één punt zeker geen meningsverschil bestaan: het woningvraagstuk is één van de grote hiaten, zo niet de grootste, in ons nationale herstel sedert de oorlog. Het is een sociaal vraagstuk waarvan de ellende voor de daarbij betrokkenen niet ernstig genoeg kan worden genomen. Bovendien echter dreigt het een nationaal-economisch vraagstuk te worden, dat een knelpunt kan zijn en waarschijnlijk reeds is voor de noodzakelijke industriële expansie. Iedere suggestie, ook die welke wij kunnen ontleen aan resultaten in het buitenland bereikt, om de woningproductie te verhogen moet dan ook ernstig worden onderzocht. Maar dan ook ernstig onderzocht; met „kreten” en onbewezen stellingen is niemand gebaat. Integendeel stelt men zich dan bloot aan nodeloze critiek, waardoor wellicht de zaak zelve schade kan lijden.

Wil men nu nagaan, of het Westduitse systeem betere resultaten afwerpt, dan moet men vergelijken op een basis, die werkelijk vergelijkbaar is. Dit is in mijn artikel gepoogd. De vergelijking was nog allerminst ideaal — dat is in het artikel ook gesteld — maar zeker beter dan de simplistische methode, waartegen het artikel was gericht.

Beschouwen wij thans de punten van critiek:

Ad 1e. De bedoeling waarmee het artikel oorspronkelijk is geschreven is stellig niet geweest de gemoederen te sussen. Het feit dat, zoals ook in het artikel uitdrukkelijk was vermeld, de Herstelbank het initiatief heeft genomen de studie te verrichten had hiervoor reeds voldoende bewijs moeten zijn. In de verschillende jaarverslagen van deze instelling — en zeer in het bijzonder in dat over 1954 — is het standpunt van de Herstelbank

ten aanzien van dit vraagstuk ondubbelzinnig uiteengezet en dat standpunt heeft met sussen niets van doen. De bedoeling is juist geweest het vraagstuk nuchter en onbevooroordeeld te stellen en bovendien de Nederlandse bouwnijverheid voor haar na-oorlogse prestaties de eer te geven die haar toekomt.

Ad 2e. Voor de studie zijn de officiële statistieken gebruikt en daarvan de gegevens, die voor het onderzoek werkelijk van belang waren. Daarbij is geen enkele „kunstgreep” toegepast, waartoe ook niet de minste reden bestond. De redacties van „E.-S.B.” en „Bouw” zouden dit trouwens ook niet hebben kunnen aanvaarden. Bovendien bleek, nadat het artikel voltooid was, dat Dr H. Umrath met vrijwel dezelfde redenering tot gelijklopende gevolgtrekkingen was gekomen. Het is toch hoogst onwaarschijnlijk, dat twee personen, die in deze zaak geen van beiden partij zijn en in het werken met statistieken wel enige ervaring hebben, beiden dezelfde fouten zouden maken. Voorts zijn de cijfers en de conclusies besproken op het Westduitse Ministerie voor Woningbouw, dat dezelfde mening was toegedaan als neergelegd in het artikel.

De bouw van woningen voor de bezettende macht is inderdaad niet meegeteld; deze valt buiten de statistiek. Doch deze zijn van het begin van de discussie af niet meegerekend, ook niet door „De Telegraaf”, dus laten wij deze er ook thans buiten laten.

In hoeverre het juist is de wederopbouw enz. af te trekken van het aantal aan de voorraad toegevoegde woningen is een zeer moeilijk punt. In mijn artikel is stellig niet „de grove fout begaan” dit te doen. De wederopbouw geheel gelijk te stellen aan de bouw van nieuwe woningen is echter evenmin juist als haar geheel weg te laten. Om deze moeilijkheid te ontlopen is in het artikel nagegaan wat de verhouding in de woningproductie in de beide landen is, wanneer men de wederopbouw volkomen gelijkstelt aan de bouw van nieuwe woningen en wanneer men deze geheel weglaat. In het eerste geval bleek de Westduitse productie per 1.000 inwoners ongeveer 8 à 12 pCt groter te zijn dan de Nederlandse, in het tweede ongeveer 15 pCt geringer. Is dan de conclusie, dat „de woningbouw in Nederland en West-Duitsland naar verhouding van de omvang van de bevolking een vrijwel gelijke prestatie leveren” „geforceerd” en „stelt zij de Nederlandse activiteit in een even gunstig als onwerkelijk daglicht”?

Ad 3e. Waarschijnlijk wordt bedoeld op tabel 3 van mijn artikel, waarin de gemiddelde grootte van de woningen wordt vergeleken. De enige oorzaak van deze schoonheidsfout is, dat ik op het moment dat het artikel werd geschreven niet over andere cijfers beschikte. De hierdoor gemaakte fout is echter stellig van zeer ondergeschikte betekenis.

Zou men de fout echter willen elimineren, dan zou dit waarschijnlijk de conclusie slechts versterken. Immers, zou men voor de Westduitse productie de jaren 1951 en 1952 kiezen in plaats van 1952 en 1953 dan zou de gemiddelde grootte per nieuwgebouwde Westduitse woning nog lager uitvallen dan voor de berekeningen is aangenomen. Het verschil zou echter zo gering zijn, dat de conclusie niet verandert.

Ad 4e. Aan tabel 1 van mijn artikel worden door „De Telegraaf” enkele cijfers ontleend, echter met een verkeerde omschrijving. Wanneer de woningvoorraad in West-Duitsland zou zijn gestegen van 4,57 tot 10,90 per 1.000 inwoners en in Nederland van 4,94 tot 6,70 per 1.000 inwoners zou inderdaad de woningvoorziening in West-Duitsland aanzienlijk meer verbeterd zijn dan in

Nederland. De absolute woningvoorraad zou dan echter in beide landen wel bedroevend laag zijn!

Wanneer men citeert, moet men het goed doen; deze cijfers hebben namelijk niet betrekking op de woningvoorraad maar op het aantal woningen, dat aan de voorraad werd toegevoegd. In dit licht zijn zij veel minder suggestief dan in de artikelen van „De Telegraaf” en juiste bewerking er van leidt weer tot dezelfde conclusie: vrijwel gelijke prestatie in Nederland en West-Duitsland. Wie maakt hier onjuist gebruik van statistieken om prestaties in een even gunstig als onwerkelijk daglicht te plaatsen?

Ad 5e. De kwaliteit van de woningen is stellig van zeer groot belang, doch deze is in mijn artikel, buiten beschouwing gelaten. Ten eerste ging daarover de discussie niet en ten tweede kan men de kwaliteit, daar deze bepaald is door zeer vele factoren, die men niet onder één noe-

mer kan brengen, moeilijk vergelijken. In West-Duitsland worden stellig mooie woningen gebouwd, in Nederland ook. In beide landen heb ik daarvan voorbeelden gezien, doch ook voorbeelden hoe het zeker niet moet. Ik zal mij echter wel wachten een oordeel uit te spreken over de vraag of in West-Duitsland nu in absolute zin beter wordt gebouwd dan hier, of niet.

Nogmaals, dat een zo groot mogelijke woningproductie een dringende eis is, daarmee zal ieder weldenkend mens het eens zijn. Dat men in West-Duitsland wat dit betreft een grote prestatie levert is zeker en dat veel voor ons navolgenswaard zou zijn eveneens. Maar laten wij de zaken nuchter beschouwen zoals ze zijn en ons vooral hoeden voor overdrijving. En als wij problemen stellen, laten wij het dan juist doen. Alleen dan verkrijgen wij een goed uitgangspunt om de vraagstukken op te lossen.

's-Gravenhage.

A. G. TER HENNEPE.

De vrachtenmarkt in het eerste halfjaar 1955

De gunstige gang van zaken, die zich reeds in de laatste maanden van 1954 aftekende, heeft zich in het eerste halfjaar in versneld tempo voortgezet. Het was en is ook thans nog de aanhoudend grote vraag naar ruimte voor het vervoer van kolen van Noord-Amerika naar Europa die tot de aanzienlijke stijging der vrachten heeft bijgedragen.

De oorzaak is bekend. Sterk gedaalde productie in Engeland dat op grote schaal tot aanvoer van elders moet overgaan. Overwogen wordt de reeds belangrijk verminderde uitvoer van kolen verder te beperken teneinde groter hoeveelheden ter beschikking der binnenlandse verbruikers te kunnen stellen, de verliezen van de National Coal Board die de zoveel duurder Amerikaanse kolen tegen de binnenlandse prijzen levert te beperken en dollars te sparen.

Als tweede factor dient de in West-Europa op topcapaciteit werkende industrie, hetgeen een sterk gestegen verbruik van brandstof impliceert, te worden genoemd. Het zijn vooral deze beide oorzaken welke de noodzaak verklaren om de eigen, ontoereikende productie door aanvoer van elders aan te vullen.

Op een kort geleden gehouden bijeenkomst der Economische Commissie voor Europa van de Verenigde Naties kwam men tot de slotsom dat de heersende schaarste op de Europese kolenmarkt nog allermintst is overwonnen en zich, indien de voortekenen niet bedriegen, in het derde kwartaal nog sterker zal doen gevoelen. Naar schatting zal Engeland alleen dit jaar ten naaste bij 12 mln ton kolen moeten aanvoeren, waarbij dan nog komen de behoeften van West-Duitsland, de

Benelux-landen, Italië, Japan, Latijns-Amerika om slechts deze te noemen.

Ofschoon de bedrijvigheid in de graansector de laatste maanden enigszins is verminderd, hebben de kolenvrachten van Noord-Amerika hiervan geen noemenswaardige terugslag ondervonden. Bedroeg de hoogste vracht in het afgelopen jaar voor het vervoer van kolen van Hampton Roads naar Antwerpen/Rotterdam 50/6 (laagste vracht 1954: 27/6), thans wordt grif 60/6 tot 61/- betaald, terwijl tevens op grote schaal ruimte voor achtereenvolgende reizen tot eind 1956 en langer door bevrachters wordt gesloten. Het zijn vooral deze laatste afdoeningen welke aanzienlijke steun aan de markt verlenen en de verwachting wettigen dat de vergeleken met het eerste halfjaar 1954 zo zeer verbeterde stemming voorshands zal voortduren.

Droeg de misoogst in Europa verleden jaar in belangrijke mate tot het herstel in het tweede halfjaar bij — er ontwikkelde zich dientengevolge grote vraag naar ruimte zowel voor graan- als kolenvervoer — een verdere spectaculaire stijging der vrachten in de Amerikaanse sector lijkt bij de zoveel gunstiger Europese oogstvooruitzichten minder waarschijnlijk. Overigens bewegen ook de graanvrachten zich op een belangrijk hoger niveau dan twaalf maanden geleden. Een enkel voorbeeld moge dit illustreren. De laagste vracht voor zwaar graan van de Laplata Rivier naar het Verenigd Koninkrijk bedroeg verleden jaar 67/-, terwijl thans 100/- naar Antwerpen-Hamburg met vrij lossen wordt betaald.

Van Australië zijn de graanvrachten naar het Verenigd Koninkrijk eveneens aanzienlijk hoger dan die welke in

(Ingezonden mededeling)

met papler geïsoleerde kabels
voor zwakstroom en sterkstroom
koperdraad en koperdraadkabel
kabelgarnituren, vulmassa en olie

NK F
N.V. NEDERLANDSCHE KABELFABRIEK
DELFT

het eerste halfjaar 1954 golden. Recentelijk is de vracht bovendien wederom met 2/6 per ton gestegen. Tegenover een laagste vracht van 100/- per ton 1954 voor het vervoer van suiker van Queensland naar het Verenigd Koninkrijk, wordt thans 160/- per ton betaald.

In uitgaande richting is er vrij regelmatig vraag naar ruimte voor het vervoer van kunstmest en potas van de continentale havens naar het Verre Oosten evenals voor cement naar de westkust van Noord-Amerika, Nieuw-Zeeland etc. tegen resp. 120/- met vrij laden en lossen voor kunstmest resp. ca \$ 15 voor potas, 37/6 vrij in en uit voor cement naar de westkust van Noord-Amerika resp. 147/6 naar Nieuw-Zeeland.

Beter dan een gedetailleerd overzicht van de verschillende sectoren der vrachtenmarkt geeft onderstaande tabel een beeld van de verbetering welke zich op de vrachtenmarkt heeft voltrokken.

	Thans geldende vracht	1954		1955	
		Hoogste vracht	Laagste vracht	Hoogste vracht	Laagste vracht
Graan					
Victoria/Nieuw Zuid Wales/Ver. Kon.	130/-	115/-	65/-	95/-	70/-
optie Antwerpen-Hamburg ..	127/6	—	—	—	—
St. Lawrence-Ver. Kon.	76/3	75/-	41/-	52/-	46/-
Gulf-Ver. Kon.	93/9	85/-	42/6	55/3	46/-
Kolen					
Hampton Roads/Antwerpen-Rotterdam	61/-	50/6	27/6	37/6	27/6
Hampton Roads/Japan	\$ 15,10	\$ 12,10	\$ 9,—	\$ 9,75	\$ 7,90
Hampton Roads/W. Italië	\$ 9,30	\$ 7,95	\$ 4,45	\$ 5,25	\$ 4,20
Hampton Roads/Westkust Ver. Kon.	67/6	57/6	36/-	—	—
Suiker					
Queensland/Ver. Kon.	160/-	150/-	100/-	137/6	102/6
Mauritius/Ver. Kon.	91/-	100/-	62/6	67/6	60/-
Erts					
Bona/Ver. Kon.	36/6	32/6	24/-	25/-	22/6

Verleden jaar daalden de vrachten het scherpst gedurende het eerste semester. Vergelijkt men de vrachten in de rubriek „laagste vracht”, d.w.z. die welke in het eerste halfjaar 1954 golden met de huidige, dan is het herstel opvallend. Een en ander blijkt trouwens ook duidelijk uit het verloop der door de Chamber of Shipping gepubliceerde indexcijfers der sterlingvrachten in de algemene vrachtvaart:

Basis: 1952 = 100

	1955	1954	1953
Januari	115,1	71,9	79,3
Februari	119,8	77,6	80,0
Maart	113,7	77,4	83,2
April	110,2	75,8	86,5
Mei	122,6	77,4	82,2
Juni	128,0	77,6	73,8
Juli	—	79,7	75,8
Augustus	—	80,1	73,9
September	—	90,6	73,9
October	—	99,5	77,5
November	—	110,4	73,8
December	—	115,5	71,5

Typierend voor de invloed, welke de grote vraag naar ruimte voor kolenvervoer van Amerika op het vrachtenpeil oefent, is de stijging met 19,4 punten in Juni vergeleken met het sub-indexcijfer voor kolen in Mei jl., met bijna 15 punten voor suiker van Queensland naar het Verenigd Koninkrijk en bijna 1,5 punt voor graan van Noord-Amerika naar West-Europa.

Vast gestemd is ook de timecharter sector, waarvoor het sub-indexcijfer van 125,2 in Mei tot 135,4 in Juni steeg. In feite beweegt het algemeen indexcijfer zich met 128 op het hoogste sedert de Korea-hausse bereikte niveau. Vergelijkt men laatstgenoemd cijfer met de algemene index voor het gehele afgelopen jaar, t.w. 86,1 dan is het zonder meer duidelijk dat de omstandigheden, waaronder de algemene vrachtvaart thans wordt uit-

geoeffend, aanmerkelijk gunstiger zijn dan een jaar geleden.

Is de basis, waarop het herstel berust, nl. vooral de Europese behoefte aan Amerikaanse kolen, betrekkelijk smal, hier staat als min of meer stabiliserende factor tegenover dat de vraag naar ruimte voor het vervoer van kolen zich niet beperkt tot 1955. Een aantal schepen toch werd zoals reeds gereleveerd voor achtereenvolgende reizen gedurende 1-3 jaren bevracht waaruit blijkt dat bevrachters met een betrekkelijk hoog vrachtenpeil in de nabije toekomst rekening houden.

Overigens dient, wil men zijn verwachtingen niet al te hoog spannen, met enkele minder gunstige factoren wel degelijk rekening te worden gehouden. De exploitatiekosten tonen nog steeds generlei neiging tot dalen, integendeel dient met een verdere stijging der oliebunkerprijzen — C grade fueloil is thans reeds schaars — rekening te worden gehouden. De herhaalde wijd verspreide stakingen in een aantal havens, onvoldoende haven-outillage — men denke in dit verband o.a. aan Engeland — in verschillende havens, veroorzaken vaak langdurig oponthoud waardoor de reisresultaten ongunstig worden beïnvloed. Een zegsman der Hamburg Amerika Linie wees er kort geleden op dat de vaartijd op de Australiërouten rond zestig dagen, het verblijf in de havens daarentegen negentig dagen bedraagt! Elk uur oponthoud in de haven kost de rederij Dmk 500! In achttien maanden tijds stegen de door de Hapag in New York betaalde stuwadoorskosten als gevolg der verhoogde „longshore men” lonen met rond Dmk 1,5 miljoen!

Naar mate de vrachten zich in stijgende richting bewegen kunnen reders de nadelige gevolgen van een en ander uiteraard gemakkelijker opvangen maar ook de aanspraken der werknemers op „een evenredig deel der toenemende welvaart” worden voortdurend hoger om van het aandeel van de fiscus in de bedrijfsresultaten maar niet te spreken. Op het toenemend euvel der vlagdiscriminatie is reeds bij herhaling gewezen evenals op de zeer hoge bouwrijzen welke extra afschrijvingen noodzakelijk maken.

Ondanks al deze minder gunstige factoren heeft de algemene vrachtvaart het getij mee en zulks zal dan ook ongetwijfeld in de bedrijfsuitkomsten dier rederijen, welke vloot geheel of ten dele in de zgn. „wilde vaart” emplooi vindt, in de cijfers over het lopend boekjaar tot uitdrukking komen.

Rotterdam.

C. VERMEY.

INGEZONDEN STUK

Woningexploitatie en huurpolitiek

Drs A. W. Hermse te 's-Gravenhage schrijft ons:

De beschouwing van Drs A. C. J. Sars over bovenstaand onderwerp in „E.-S.B.” van 13 Juli jl., gaf ons aanleiding tot onderstaand commentaar.

De heer Sars heeft zich, naar het ons voorkomt, in zijn streven naar het vinden van een oplossing over de strijd-vraag of en in hoever toekomstige huurverhogingen, uitgaande boven de stijging der directe exploitatielasten, ten gunste van de eigenaren van vooroorlogs gebouwd onroerend goed behoren te komen, wel heel sterk in het politieke vlak bewogen. Hij benadert het vraagstuk vanuit het politieke compromis en veronachtzaamt daarbij het feit, dat dit compromis geboren is uit de

onmogelijkheid om in de huidige omstandigheden, waarin de meningen ten principale sterk uiteenlopen, een huurbeleid te voeren hetwelk er toe moet leiden, dat teruggekeerd wordt tot „het gezonde principe, dat de kostprijsuur uit het inkomen moet worden betaald”.

Het compromis is een noodoplossing, kennelijk bedoeld om de brede basis, waarop de politieke samenwerking thans nog moeizaam mogelijk is, tot de verkiezingen in 1956 in stand te houden. Ter wille van deze door de onderscheidene regeringspartijen noodzakelijk geachte continuatie van samenwerking op alle andere terreinen van het maatschappelijke en politieke leven hebben zij, elk voor zich, met betrekking tot het huurvraagstuk langs de weg van geven en nemen, deze noodoplossing als adempauze van tijdelijke aard, contre coeur, aanvaard. Uiteraard met handhaving van het eigen standpunt c.q. vrijheid van standpunt kiezen in de toekomst.

Wanneer de schrijver dan ook komt tot de conclusie, dat het „gezien de uitspraken van de voornaamste politieke groeperingen moeilijk zal zijn over verdere huurverhogingen overeenstemming te bereiken”, dan zal deze wel door een ieder, die met dit vraagstuk tot op heden is geconfronteerd, worden onderschreven.

Komen wij dan echter onzerzijds tot de vraag, of de schrijver een bijdrage heeft geleverd tot een verheldering van inzicht in het a-politieke vlak, dan moeten wij daarop helaas een negatief antwoord geven.

Want al stelt de schrijver, dat „het geenszins noodzakelijk moet worden geacht een huurbelasting in te voeren, als men de aanwending van de hogere huuropbrengst, voor zover deze een „redelijk geacht rendement” te boven gaat, in het belang van de volkshuisvesting wil waarborgen”, dan is daarmee het punt van geschil slechts in andere bewoordingen gesteld.

Node hebben wij gemist een duidelijk standpunt kiezen van de schrijver terzake van het door hem geciteerde standpunt van de Partij van de Arbeid, die het kapitaal-rente- en afschrijvingsbestanddeel op historische kostprijswaarde berekent. Hieraan ligt immers ten grondslag de opvatting, als zou de eigenaar van gebouwd onroerend goed een belegger zijn analoog aan houders van schuldbrieven en waarbij de functie van bezitter van risico-dragend kapitaal volkomen verwaarloosd dan wel ten principale ontkend wordt. Hetgeen echter alleen mogelijk is indien men doelbewust de ogen sluit voor het verleden, nl. de periode 1922-1936, waarin deze functie zo duidelijk aan de dag trad, dat de hypotheekmarkt met volkomen ontwringing werd bedreigd en de „markt” voor huizen praktisch bodemloos was geworden. Een prijsdaling die slechts werd gestuit door resp. de Crisis-Hypotheek-Aflossingswet van 1936 en de devaluatie van September 1936.

De noodtoestand waarin volkshuisvesting en huis-eigenaren geleidelijk zijn komen te verkeren is vnl. gevolg geweest van het feit, dat bij de prijsbeheersing t.a.v. de huren — de prijzen der woondiensten — het beginsel van de historische kostprijs bij voortdurend heeft vooropgestaan, zij het in deze vorm, dat de huren tot sluitstuk op de loon- en prijspolitiek der achtereenvolgende Regeringen is gemaakt. Uiteraard ook met verwaarlozing van de wel zeer sterk gewijzigde monetaire verhoudingen welke in de overige sectoren van het economisch leven — ook in die van de eerste levensbehoeften — tot uitdrukking zijn gebracht. Overigens is het begrip historische kostprijs ook al weer een omschrijving zonder duidelijke inhoud omdat de kostprijzen op de historie

gebaseerd sterk uiteenlopen al naar gelang van het tijdstip waarop de bouw tot stand is gekomen. De bouwkostenindex nl. vertoonde tussen 1923 en 1936 een daling van 165 tot beneden 100 (basisjaar 1914 is 100).

Naar onze mening is het beginsel van de historische kostprijs dan ook zowel op functionele als op praktische gronden onhoudbaar en valt het voorts uitermate moeilijk in te zien, waarom dit theoretisch wel op het huizenbezit, maar niet op de bezitters van andere kapitaal-goederen zou moeten worden toegepast.

Zijn kleding, dekking en schoeisel, om maar enkele primaire levensbehoeften te noemen, niet in rangorde van een zelfde karakter en waarom werd dan ook niet met betrekking tot deze dienstverleningen de, deze goederen voortbrengende, kapitaal-goederen op het altaar van het historische kostprijsbeginsel geofferd?

Als Drs Sars stelt: „allereerst dient dan duidelijk te worden gemaakt, dat een sociaal gebruik van woning-eigendom in de huidige omstandigheden eist, dat een zeker deel der bedragen, die door de huurders? (vraagteken van mij - H) van woondiensten worden betaald, ter beschikking komt voor vervanging en uitbreiding van de woningvoorraad”, dan merken wij op, dat zulks nog nooit is geschied en o.i. ook niet wel mogelijk zal zijn. Dat hieruit wel zou kunnen worden afgeleid, „dat de afschrijvingen, naar vervangingswaarde berekend of althans een deel daarvan, dienen te worden gestort in een fonds tegen afgifte a pari van waardepapieren, die recht geven op de nominale uitkering als men tot investering in de woningbouw overgaat” laten wij gaarne voor rekening van de schrijver.

Ten slotte, dat een redelijk onderhoud een eis van sociaal gebruik van de woningeigendom moet zijn kan worden onderschreven, mits bij de prijsbepaling van de woondiensten met bedrijfseconomisch verantwoorde kostenfactoren rekening wordt gehouden. Naar onze stellige overtuiging is dit laatste tot nu toe achterwege gebleven en men mist dan ook het morele recht een dergelijke eis te stellen. Bij een huurprijsfixatie op basis van de „historische kostprijswaarde” is er noch ruimte voor het doen van herinvesteringen, zoals deze bij het oudere bezit veelvuldig plachten voor te komen, noch ruimte voor aanpassing aan de tot het drievoudige gestegen kosten van het levensonderhoud ook voor de huis-eigenaren. In stede van een evenredig aandeel te genieten in de zgn. gestegen welvaart, worden zij als maatschappelijke groep geliquideerd en als burgers tot paupers gemaakt. Bepaalde politieke groeperingen mogen dit als een begerenswaardig en nuttig doel zien; een andere vraag is, of dit ook economisch en in het belang van de volkshuisvesting gewenst is. Bovendien of dit past in het kader van de bezitsspreiding, waarvan de wenselijkheid en noodzakelijkheid in vele toonaarden, en naar wij aan-nemen te goeder trouw, wordt bezongen.

Het voorstel Van Saane, zoals thans door de schrijver wordt aanbevolen, introduceert een nieuw dwangelement in ons economisch en maatschappelijk leven, nl. de investeringsdwang voor een bepaalde groep van bezitters van kapitaal-goederen, waarvan de prijs voor de dienstverlening kunstmatig beneden een evenwichtsniveau, gezien de veranderde monetaire verhoudingen, is gefixeerd, met negatie van bedrijfseconomisch verantwoorde kostprijzen.

Het introduceert vervolgens een „afroming”, weliswaar gecamoufleerd, doch niettemin effectief; immers, het verschil tussen de nominale waarde der uit te geven certificaten en de aankoopwaarde is kapitaalverlies voor die

ALMELO	Centrum voor Industrievestiging in Twente Tel. 05490-5361
--------	--

(Advertentie)

eigenaren van vooroorlogse woningen die, om welke redenen ook — waaronder ook zeer plausibele — van herinvestering wensen af te zien. Dit te lijden verlies voert tot de reeds genoemde investeringsdwang en stelt de collectieve aansprakelijkheid van de particuliere huiseigendom.

Het gaat geheel voorbij aan niet alleen de gewijzigde monetaire verhoudingen sinds 1938/39, doch tevens aan het feit, dat de eigenaren van vooroorlogse woningen in hevige mate de gevolgen hebben ondervonden van de sterk gestegen muntwaarde in de periode 1922 tot 1936. Gedurende deze periode immers trad als gevolg daarvan een sterke waardedaling der objecten in, eensdeels als gevolg van de zwaarder drukkende hypothecaire leningen, anderdeels ten gevolge van de sterke huurdaling!

De onrendabele bouwkosten, grotendeels gevolg van een bewust toegepaste politiek van prijszetting met betrekking tot de woondiensten, worden afgewenteld juist weer op deze groep van speciaal gedupeerden, die niet alleen worden uitgesloten van een aanpassing aan de gedaalde koopkracht van de gulden wat betreft hun levensonderhoud — hun inkomen blijft immers vrijwel gefixeerd op het nominaal inkomen van 1939 — terwijl hun kapitaalbezit, in goederen gemeten, wordt getierceerd.

Die eigenaren, die, ten gevolge van de huurprijsbevrozing, achterstallig onderhoud moesten tolereren omdat aan het normale onderhoud in verband met de gestegen onderhoudskosten niet een evenredig geldbedrag kon worden besteed, zitten ook thans nog met dit probleem, waarvoor ook de nieuw geprojecteerde huurverhoging geen voldoende uitkomst biedt.

En al die vele eigenaren, die wel uit andere bronnen van inkomsten of vermogen voor een behoorlijk onderhoud hebben zorggedragen en de daaruit voortvloeiende exploitatietekorten voor lief hebben moeten nemen, zouden thans mede hebben bij te dragen in de opheffing van een kwaad, aan het ontstaan waarvan zij geen enkel aandeel dragen, doch waarvan het gevoerde huurbeleid voor het allergrootste gedeelte rechtstreeks aansprakelijk moet worden gesteld.

Wij zien niet in op welke gronden in de huidige omstandigheden de eis kan worden gesteld van een herinvestering der afschrijvingen op de bestaande woningvoorraad. Voor een huurbelasting is o.i. geen enkele rechtsgrond aanwezig; de voorgestelde regeling is in haar effect gelijkwaardig, nl. zij voert tot socialisatie van de particuliere woningvoorraad en schakelt de particuliere eigendom van woningen in de exploitatiesector uit. Zij is nog gevaarlijker, omdat dit effect wordt bereikt langs een omweg, welke de schijn van het respecteren van de elementaire rechten van de eigendom bewaart.

Het effect van dit voorstel zou zijn, dat de particuliere eigendom op het terrein van het vooroorlogs gebouwd onroerend goed volkomen zou worden uitgehouden. De eigenaren zouden permanent gedrukt worden op het misère-exploitatie-peil van 1939. Voor zover zij tot herinvestering zouden overgaan, redden zij de nominale waarde hunner „waardepapieren”, hetgeen echter op verschuiving van vermogensverlies naar de toekomst neer komt. Immers, bij een verzadigde woningmarkt en

herleving van de concurrentie zowel op materialen- als arbeidsmarkt zal het huurpeil, als gevolg van de hieruit voortspruitende daling van de bouwkosten, weer inzakken. Spanningen, analoog aan die uit de jaren „dertig”, zullen dan intreden waarvan waardedaling der objecten het enig mogelijke gevolg is.

Gezien de afstand tussen de feitelijke huren en die, gebaseerd op het huidige bouwkostenpeil, zal de werkelijke „waarde” der certificaten wel buitengewoon gering moeten zijn als, zoals de schrijver het stelt, „het verschil tussen de nominale waarde der certificaten en de aankoopwaarde een volledige vergoeding geeft voor het onrendabele deel van de bouwkosten”.

De „efficiënte bouwer” zal o.i. echter geen extra voordeel behalen, maar hij zal wellicht kunnen bouwen en mogelijk aanvankelijk ook nog wel verkopen, zij het niet aan zijn normale clientèle, de particuliere huiseigenaren, maar aan institutionele beleggers. En, gezien de praktijk van de laatste jaren, zullen het in het algemeen zeker niet de woningen in de lagere huurklassen zijn die op deze wijze tot stand zullen komen. De particuliere bouwondernemer zou, dusdanig handelend, zijn natuurlijk afzetgebied ondermijnen en samen met de particuliere huiseigenaar uit ons maatschappelijk bestel verdwijnen.

Naschrift.

Er is weinig aanleiding in te gaan op de mening, welke de heer Hermse hierboven uitspreekt over zaken, die in mijn artikel in het midden werden gelaten. Het zij voldoende enige punten, welke blijkbaar, m.i. onnodig, tot misvatting geleid hebben, nog eens toe te lichten.

Ik heb er in mijn artikel duidelijk op gewezen, dat er vrijwel overeenstemming bestaat over de wenselijkheid de huren geleidelijk te verhogen zodanig, dat deze rendabel zullen zijn op het te verwachten niveau van de bouwkosten. De kostprijs, waarover dan in mijn artikel wordt gesproken, moet dus een vergoeding inhouden voor het kapitaalrente- en afschrijvingsbestanddeel op vervangingswaarde berekend. Dit komt in het verband toch ook duidelijk tot uitdrukking. Verder heb ik in mijn artikel gesteld, dat erkend dient te worden het recht van de verhuurder op de volledige, redelijk geachte huuropbrengst, d.i. de huurprijs gebaseerd op vervangingswaarde. Het is mij dan ook duister, hoe de heer Hermse kan schrijven, dat geen duidelijk standpunt wordt gekozen terzake van de controverse historische kostprijs of vervangingswaarde, welke — dit moge terloops worden herhaald — alleen betreft aan wie het verschil tussen beide rechtens toekomt.

De erkenning van het recht van de verhuurder op de volledige, redelijk geachte huuropbrengst brengt mee — zo was de strekking van mijn betoog — dat voor elk ingrijpen in de vrije beschikking er over gronden dienen te worden aangevoerd, welke in de huidige omstandigheden al dan niet aanwezig kunnen worden geacht.

De heer Hermse erkent, naar ik meen, dat de eis van redelijk onderhoud der geëxploiteerde woningen kan worden gesteld, wanneer in de toekomst „bij de prijsbepaling van de woondiensten met bedrijfseconomisch verantwoorde kostenfactoren rekening wordt gehouden”. Voor de eis, welke bij verdere huurverhoging eventueel zou kunnen worden gesteld ten aanzien van herinvestering van het afschrijvingsbestanddeel (naar vervangingswaarde), acht hij in de huidige omstandigheden geen gronden aanwezig. Ook na lezing van de uiteenzetting van de heer Hermse kan men hierover echter m.i. van mening verschillen.

Zo kan m.i. worden opgemerkt, dat er wel degelijk omstandigheden denkbaar zijn, waarin de Overheid gerechtigd moet worden geacht ontsparing van het afschrijvingsbestanddeel der huren te voorkomen door blokkering, bijv. in een tijd van acute kapitaalschaarste. Het is duidelijk, dat van een zodanige algemene kapitaalschaarste in dit stadium niet kan worden gesproken. Wel blijkt uit dit voorbeeld, dat fundering van de eis tot herinvestering van het afschrijvingsbestanddeel der huren niet a priori onmogelijk kan worden geacht. Anderzijds echter, heb ik er in mijn artikel ook op gewezen, dat de gronden, welke in de huidige omstandigheden een verplichting tot herinvestering van het afschrijvingsbestanddeel der huren noodzakelijk maken, nog moeten worden aangevoerd.

Indien, zoals de heer Hermse meent, in de huidige omstandigheden voor een zodanige verplichting geen voldoende gewichtige gronden kunnen worden gevonden, ontvalt aan een verplichting, zoals deze in het bedoelde voorstel van de heer Van Saane is opgesloten, eveneens iedere grond. De last, welke een dergelijke regeling aan

de groep der verhuurders oplegt door het verlies van de vrije beschikking over een deel van de huuropbrengst, is dan niet gerechtvaardigd. Men behoeft de nadelen van een dergelijke regeling niet zo zwart te schilderen, als de heer Hermse doet, om dit te erkennen.

Het gaat echter alleen — en dit bleek reeds duidelijk uit mijn artikel — om de vraag, of van hen, die zich bezig houden met het exploiteren van woningen in de huidige omstandigheden kan worden geëist, dat zij het kapitaal dat in de vorm van afschrijvingen uit de bestaande woningvoorraad vrijkomt, onmiddellijk weer ter beschikking stellen ter vervanging en uitbreiding van de woningvoorraad.

Het antwoord op deze vraag werd in mijn artikel niet gegeven, omdat dit m.i. zonder nader onderzoek onmogelijk is. Het ontkennende antwoord van de heer Hermse op deze vraag heeft het voordeel, dat het duidelijk is. Het is jammer, dat het niet even duidelijk is, dat zijn antwoord ook het enig juiste is.

Rotterdam.

Drs A. C. J. SARS.

AANTEKENING

De betalingsbalans 1954

In aansluiting op de aantekening over de Deviezennota in „E.-S.B.” van 20 Juli jl., waarin aandacht is geschonken aan enkele der belangrijkste facetten van de betalingsbalansontwikkeling in het afgelopen jaar, moge hieronder nog een meer gedetailleerde analyse volgen van de betalingsbalans 1954, welke is ontleend aan hoofdstuk III en aan bijlage A van de nota inzake de deviezenpositie.

Algemeen.

Ofschoon de lopende rekening van de betalingsbalans op kasbasis in 1954 nog een overschot te zien gaf, was dit aanzienlijk kleiner dan dat over 1953. Volgens de in tabel I vermelde voorlopige gegevens beliep het overschot f 482 mln tegen f 1.279 mln in 1953. Deze zeer sterke daling is voor f 729 mln toe te schrijven aan een achter-

uitgang in de dollarsector. De overschotten op lopende rekening in E.B.U.- en overige valuta's daalden slechts met resp. f 44 mln en f 24 mln.

Evenals in het voorafgaande jaar kwam het overschot van 1954 vooral tot stand in het eerste halfjaar; het bedroeg in deze periode nl. f 386 mln. Daarop volgde in het derde kwartaal zelfs een tekort, groot f 25 mln, terwijl het laatste kwartaal een overschot van f 121 mln opleverde.

Grafiek I illustreert hoe de resultaten van de lopende rekening per kwartaal zijn opgebouwd uit ontvangsten voor export, uitgaven voor import en het saldo der overige posten.

In grafiek II is aangegeven hoe het totaal der lopende rekening is samengesteld uit de groepen U.S.A.-dollars,

TABEL I.

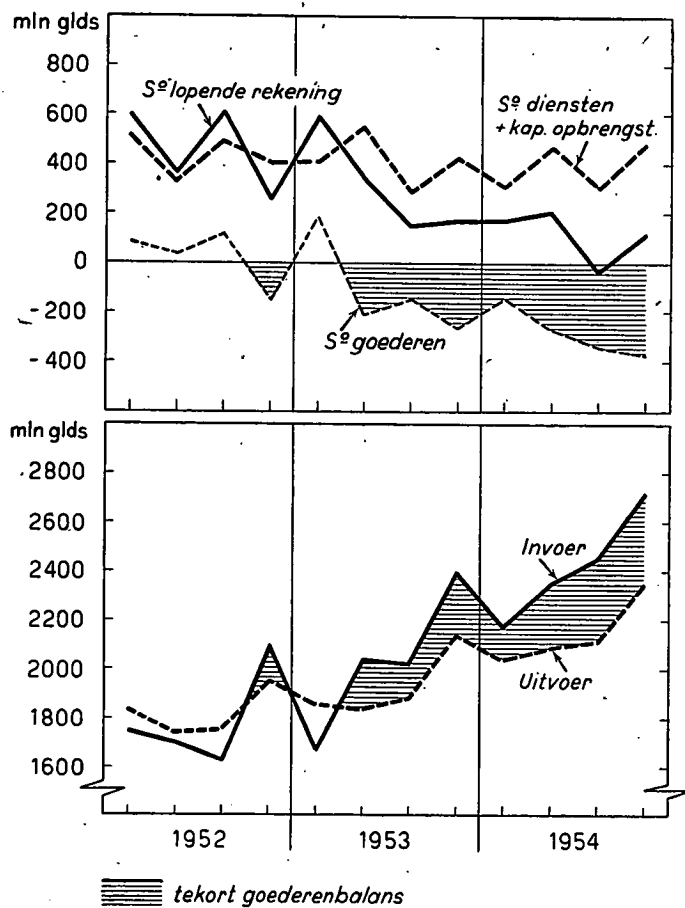
BETALINGSBALANS VAN NEDERLAND

Samenvatting van de door De Nederlandsche Bank geregistreerde betalingen
(in miljoenen guldens; de cijfers over 1954 zijn voorlopig)

Ontvangsten	Totaal		Waarvan goud en U.S.A.-dollars		Waarvan E.B.U.-valuta's		Uitgaven	Totaal		Waarvan goud en U.S.A.-dollars		Waarvan E.B.U.-valuta's	
	1953	1954	1953	1954	1953	1954		1953	1954	1953	1954	1953	1954
Lopende rekening													
Goederenuitvoer	7.738	8.612	943	901	5.692	6.563	Goedereninvoer.....	8.155	9.717	1.083	1.515	5.873	7.041
Particulier dienstenverkeer	2.304	2.375	466	270	1.682	1.983	Particulier dienstenverkeer	804	965	98	114	598	725
Coupons, dividenden e.a. kapitaalopbrengsten	552	675	116	130	248	363	Overheidsdiensten (netto)	34	119	— 20	28	41	60
							Coupons, dividenden e.a. kapitaalopbrengsten	322	379	111	119	145	162
							Overschot/tekort op lopende rekening ..	1.279	482	254	— 475	965	921
	10.594	11.662	1.525	1.301	7.622	8.909		10.594	11.662	1.525	1.301	7.622	8.909
Kapitaalrekening													
Overschot/tekort lopende rekening ..	1.279	482	254	— 475	965	921	Aflossing langlopende overheidscredieten..	223	493	91	241	100	227
Particulier kapitaalverkeer	— 61	265	100	615	— 132	— 206	Aflossing kortlopende overheidscredieten..	182	—	182	—	—	—
E.C.A./M.S.A.-hulp:							Overig overheidskapitaal en overheidsbijdragen	13	32	114	1	— 114	— 4
a. schenking	— 81	51	81	51	—	—	Vermeerdering van:						
b. lening	—	—	890	358	— 659	— 499	a. goudvoorraad ..	736	223	736	223	—	—
Deviezenomzettingen	—	—	—	—	—	—	b. deviezenvoorraad Nederl. Bank ..	108	— 70	188	79	147	— 94
							c. deviezenvoorraad deviezenbanken	37	120	14	5	41	87
	1.299	798	1.325	549	174	216		1.299	798	1.325	549	174	216

GRAFIEK I.

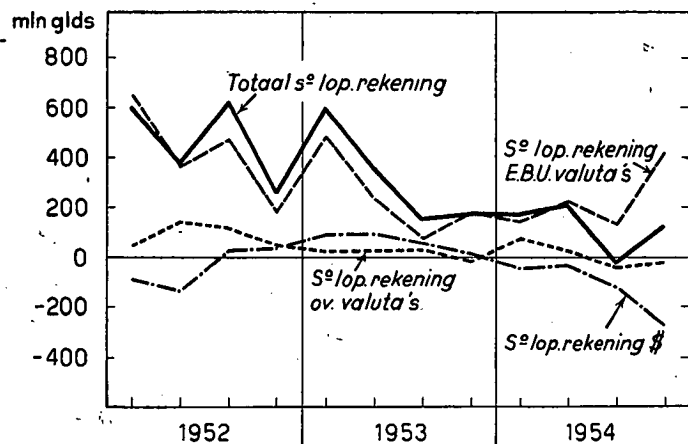
Lopende rekening in alle valuta's

E.B.U.-valuta's en overige valuta's. Hieruit blijkt zeer duidelijk, dat het saldo in de dollarsector en dat in de E.B.U.-sector een divergerend verloop vertonen; dit verschijnsel valt reeds sedert voor derde kwartaal van 1953 waar te nemen, doch komt vooral tot uitdrukking in het vierde kwartaal van 1954.

GRAFIEK II.

Saldi lopende rekening der verschillende valutagroepen

De ontwikkeling van het lopende betalingsverkeer in enige valutagroepen.

a. U.S.A.-dollars. Het percentage, dat de gezamenlijke ontvangsten en uitgaven op lopende rekening in deze valuta uitmaakte van het totale betalingsverkeer op lopende rekening, onderging in 1954 t.o.v. voorafgaande jaren een verdere daling. Terwijl in 1952 en 1953 dit percentage resp. 15,0 en 14,0 was, bedroeg het in 1954 13,5.

Het resultaat op lopende rekening in deze valuta gaf een sterke teruggang te zien, nl. van een overschot van f 254 mln in 1953 naar een tekort van f 475 mln in 1954. De voornaamste oorzaak hiervan was een krachtige stijging van import, nl. met f 432 mln (d.i. 40 pCt), terwijl de export een geringe teruggang vertoonde, nl. met f 42 mln (d.i. 4 pCt). Ook het overschot van het totale dienstenverkeer in 1954 een belangrijk daling (f 261 mln) t.o.v. 1953. Het saldo van de kapitaalopbrengsten daarentegen vertoonde nauwelijks enige verandering.

b. E.B.U.-valuta's. Ook in 1954 het grootste deel van de gezamenlijke ontvangsten en uitgaven op lopende rekening in deze valuta's plaats. Het percentage is zelfs niet onbelangrijk gestegen t.o.v. voorgaande jaren; terwijl het in 1952 en 1953 resp. 70,6 en 71,7 bedroeg, was het in 1954 74,0.

Het overschot op lopende rekening in E.B.U.-valuta's vertoonde slechts een geringe teruggang t.o.v. 1953. De import gaf ook in deze sector een sterke stijging te zien, nl. van f 1.168 mln of 19,9 pCt, dus relatief aanmerkelijk minder dan in de dollarsector. De export onderging in tegenstelling tot die in de dollarsector een belangrijke toeneming, nl. van f 871 mln of 15,3 pCt. Het nadelige verschil van f 297 mln in de goederenbalans in E.B.U.-valuta's werd grotendeels goedge maakt door een stijging van het dienstensaldo met f 155 mln en een stijging van het saldo der kapitaalopbrengsten met f 98 mln.

c. Overige valuta's. Deze valuta's hebben voornamelijk betrekking op landen, waarmede het handels- en betalingsverkeer bilateraal is geregeld, in het bijzonder Indonesië, de Zuidamerikaanse niet-dollarlanden en de Oost- en Middeneuropese landen. Het aandeel van deze valuta's in het totale betalingsverkeer op lopende rekening bedroeg slechts 12,5 pCt, terwijl het in 1952 en 1953 resp. 14,4 pCt en 14,3 pCt was geweest.

Het positieve saldo op lopende rekening in deze valuta's, dat van 1952 op 1953 reeds tot f 60 mln was gedaald, liep in 1954 nog verder terug, nl. tot f 36 mln. Het goederenverkeer, dat in 1953 een tekort opleverde van f 96 mln, was in 1954 nagenoeg in evenwicht. Daartegenover stond evenwel, dat het overschot uit hoofde van het dienstenverkeer in 1953 omsloeg in een tekort voor 1954, terwijl ook de post kapitaalopbrengsten een relatief sterke achteruitgang onderging.

De afzonderlijke posten van de lopende rekening.

a. De uitvoer. De uitvoerontvangsten stegen van 1953 op 1954 met 11,3 pCt. Deze toeneming was vrij gelijkmatig over het jaar verdeeld in die zin, dat elk kwartaal een ongeveer gelijke procentuele stijging vertoonde t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van 1953. Het uitvoervolume onderging in 1954 t.o.v. 1953 een stijging van 17,8 pCt; de uitvoerprijzen daalden met 4,8 pCt.

Omtrent de ontwikkeling van de geografische spreiding van de uitvoer geeft tabel 2 een indruk. Hierin zijn opgenomen de belangrijkste landen van elk der verschillende valutagroepen.

Uit dit overzicht blijkt o.a., dat het aandeel van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie — in 1953 nog onze belangrijkste afnemer — is gedaald, terwijl het aandeel van West-Duitsland een dusdanige toeneming te zien gaf, dat dit land in 1954 onze belangrijkste afnemer werd.

b. De invoer. De betalingen uit hoofde van invoer stegen in 1954 t.o.v. 1953 met f 1.562 mln (of 19,2 pCt). Bij een vergelijking van de overeenkomstige kwartalen

TABEL 2.

Uitvoer naar enkele landen van bestemming a)

	Waarde in miljoenen gulden			Percentage van totale uitvoer		
	1952	1953	1954	1952	1953	1954
Totale uitvoer	8.007	8.063	9.059	100	100	100
waarvan:						
België/Luxemburg	1.240	1.255	1.279	15,5	15,6	14,1
Ver. Koninkrijk	991	866	1.053	12,4	10,8	11,6
West-Duitsland	1.112	1.134	1.439	13,9	14,1	15,9
Frankrijk	345	363	369	4,3	4,5	4,1
Ver. Staten	515	644	593	6,4	8,0	6,5
Indonesië	439	291	233	6,4	3,6	2,6
Argentinië	63	105	96	0,8	1,3	1,1
Brazilië	135	45	73	1,7	0,6	0,8
Rusland	18	86	125	0,2	1,1	1,4

a) Op transactiebasis; bron C.B.S.

van de jaren 1953 en 1954 blijkt, dat het grootste verschil in het eerste kwartaal is opgetreden. Terwijl de ingevoerde hoeveelheid over 1954 25,6 pCt groter was dan over 1953, was het invoerprijspeil gemiddeld 5,2 pCt lager.

Wat betreft de spreiding van de invoer over de verschillende landen van herkomst geeft tabel 3 enige bijzonderheden.

TABEL 3.

Invoer uit enkele landen van herkomst a)

	Waarde in miljoenen gulden			Percentage van totale invoer		
	1952	1953	1954	1952	1953	1954
Totale invoer	8.511	8.860	10.688	100	100	100
waarvan:						
België/Luxemburg	1.447	1.526	1.822	17,0	17,2	17,0
Ver. Koninkrijk	745	835	871	8,8	9,4	8,1
West-Duitsland	1.148	1.392	1.781	13,5	15,7	16,7
Frankrijk	284	336	380	3,3	3,8	3,5
Ver. Staten	1.084	896	1.277	12,7	10,1	11,9
Indonesië	543	493	528	6,4	5,6	4,9
Argentinië	57	134	263	0,7	1,5	2,5
Brazilië	79	82	72	0,9	0,9	0,7
Rusland	97	119	87	1,1	1,3	0,8

a) Op transactiebasis; bron C.B.S.

Uit deze tabel blijkt, dat vooral het aandeel van de Verenigde Staten in onze totale invoer is toegenomen. Verder kan worden vastgesteld, dat de invoer uit de B.L.E.U., hoewel in absolute zin toegenomen, relatief enigszins is gedaald. Door een toeneming van het aandeel van West-Duitsland is dit land voor onze invoer bijna even belangrijk geworden als de B.L.E.U.

c. *Dienstenverkeer (particulier)*. Het particuliere dienstenverkeer vertoonde in 1954 bij een iets hoger niveau van ontvangsten en uitgaven dan in 1953 een voordelig saldo van f 1.410 mln, d.i. f 90 mln lager dan in 1953.

d. *Overheidsdiensten (netto)*. Het tekort in deze sector is relatief belangrijk gestegen; met name het saldo in dollars onderging een belangrijke achteruitgang.

e. *Coupons, dividenden en andere kapitaalopbrengsten*. Dank zij het feit, dat de ontvangsten wegens een versnelling van de betalingen sterker zijn gestegen dan de uitgaven, heeft het voordelige saldo in deze sector een relatief belangrijke stijging ondergaan t.o.v. 1953, nl. van f 66 mln.

De kapitaalrekening.

In de kapitaalrekening zijn opgenomen de transacties, die betrekking hebben op het kapitaalverkeer met het buitenland, alsmede de mutaties, die als gevolg van het gehele betalingsverkeer — dus inclusief lopende posten — in de goud- en deviezenvoorraden van De Nederlandsche Bank en van deviezenbanken hebben plaatsgevonden. Het verschil tussen laatstbedoelde mutaties en het saldo van de lopende rekening is derhalve het netto resultaat van het eigenlijke kapitaalverkeer. Voorts zijn in de kapitaalrekening opgenomen de deviezenomzettingen tussen de verschillende valutagroepen, die het totale resultaat kwantitatief uiteraard onbeïnvloed laten.

a. *Het eigenlijke kapitaalverkeer*. Terwijl deze sector in 1953 een tekort opleverde van f 398 mln, was dit tekort in 1954 f 209 mln. Deze ontwikkeling is de resultante van elkaar gedeeltelijk compenserende wijzigingen in de samenstellende posten (zie tabel 1).

b. *Deviezenomzettingen*. Onder dit hoofd zijn o.a. opgenomen de omzettingen voortvloeiende uit de maandelijke verrekening van de overschotten en tekorten in de E.B.U., de afdekkingen welke plaatsvinden ten gevolge van het overschrijden van in betalingsaccorden vastgelegde credietlimites, alsmede de opneming in derde valuta's — vnl. E.B.U.-valuta's — door Indonesië ten laste van de accoordrekening. Per saldo hebben deze transacties geleid tot een ontvangst van dollars, zij het in aanzienlijk mindere mate dan in 1953. In 1953 was het bedrag f 890 mln en in 1954 slechts f 358 mln.

c. *Mutaties in de goud- en deviezenreserves*. Per saldo onderging de totale goud- en deviezenvoorraad een aanwas van f 273 mln tegen f 881 mln in 1953. De goud- en dollarvoorraad, die in 1953 nog een stijging vertoonde van f 938 mln, onderging in 1954 een toeneming van f 307 mln. De voorraad E.B.U.-valuta's verminderde met f 7 mln, terwijl in 1953 een toeneming met f 188 mln plaatsvond. De reserve aan overige valuta's nam verder af, hoewel in mindere mate dan in 1953.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

De geldmarkt bleef gedurende de verslagweek zeer ruim met ongewijzigde rentepercentages. De saldi der banken bij de Centrale Bank stegen tot f 685 mln per 25 Juli, dus naar schatting ca f 185 mln boven de verplichte minimum-kasreserve. Een voorname oorzaak van deze stijging was de overboeking van ca f 220 mln kwartaalsuitkering van het Rijk naar de gemeenten, welke betaling in eerste instantie grotendeels bij de banken terecht pleegt te komen.

Het saldo van het Rijk bij De Nederlandsche Bank, dat de afgelopen maand ten gevolge van grote kasuitgaven van de Schatkist toch reeds was gedaald, bereikte door genoemde overboeking de voor de laatste jaren ongewoon lage stand van f 236 mln per 25 Juli. Hierin vond het Ministerie van Financiën aanleiding met ingang van 1 Augustus de verkoop van schatkistpapier te hervatten. De Agent geeft thans jaarspromessen af tegen een disconto van 1 pCt, alsmede drie- en vijfjarige biljetten tegen een rente van $1\frac{7}{16}$ resp. $1\frac{7}{8}$ pCt per jaar. T.o.v. de vorige afgifte door de Agent (18 April-28 Juni 1955) is de rente voor het vijfjarige papier ongewijzigd gebleven. In plaats van 2 jaars à $1\frac{1}{4}$ pCt in laatstgenoemd tijdvak, worden thans 3 jaarsbiljetten à $1\frac{7}{16}$ pCt beschikbaar gesteld; rekening houdend met de verandering van de termijn laat zich berekenen, dat ook hier in principe geen rentewijziging is aangebracht. De termijnverandering houdt waarschijnlijk verband met de wens, een periode, waarin weinig papier vervalt, enigszins te doen „opvullen”.

De verkoop van 3 en 12 maandspromessen door De Nederlandsche Bank, die van 28 Juni af had opengestaan en waarvoor grote belangstelling bestond, werd, in verband met de hervatting van de afgifte door de Agent, per 30 Juli gestaakt.

De kapitaalmarkt.

Gedurende de verslagweek werd de stijging in Wallstreet aanvankelijk voortgezet, waarbij nieuwe hoogterecords werden geboekt; vervolgens trad echter

enige daling in. In Amsterdam vertoonde het koersverloop op de aandelenmarkt een overeenkomstig beeld. Zo noteerde Koninklijke op 29 Juli 636, nadat Dinsdag bereids een koers van 653 was bereikt. Een bijna ononderbroken stijging viel echter te constateren bij scheepvaart aandelen en (op kleiner schaal) bij cultures, welke groepen nog steeds als „achterblijvers” worden beschouwd. De recente hausse der scheepvaart aandelen wordt geïllustreerd door de stijging van het betreffende koersindexcijfer van 144 op 24 Juni jl. tot 172 op 29 Juli. Emissieverwachtingen spelen hierbij mede een rol; gedurende de verslagweek werden deze gerealiseerd bij de Oostzee.

Op de obligatiemarkt werd de belangstelling voor de emissie der 4½ pCt £ obligaties Anglo American Rhodesian gekenschetst als „op geen stukken na zo groot als bij de recente buitenlandse guldensleningen”. Het feit, dat de meeste institutionele beleggers volgens hun reglementen niet konden meedoen, was hierbij mede van invloed. Nochtans werd de lening ruim overtekend.

De vrij krappe kaspositie van het Rijk was aanleiding, dat in geldmarktkringen (althans vóór het bericht van de hervatting der afgifte van schatkistpapier) sommigen meenden, dat na de vacaties de uitgifte van een nieuwe staatslening te verwachten is.

Naar „Het Financieele Dagblad” bericht, circuleren er voorts op de obligatiemarkt geruchten over de emissie van een converteerbare obligatielening door de Koninklijke ter grootte van ca f 400 mln.

J. C. BREZET.

INTERNATIONAL BANK FOR RECONSTRUCTION AND DEVELOPMENT

Hoofdkantoor te Washington D.C.

UITGIFTE van
f 40.000.000,- 20-jarige obligatiën
3 1/2 pCt. Nederlandse Guldenslening 1955

Met verwijzing naar het prospectus d.d. heden berichten ondergetekenden, dat zij de inschrijving op bovengenoemde obligatiën openstellen op

WOENSDAG 10 AUGUSTUS 1955

van des voormiddags 9 uur tot des namiddags 4 uur te hunnen kantore te
Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage,
 voor zover in genoemde plaatsen gevestigd,
TOT DE KOERS VAN 100 pCt.

Prospectussen en inschrijvingsbiljetten zijn bij de kantoren van inschrijving verkrijgbaar.

Nederlandsche Handel-Maatschappij, N.V.
Amsterdamsche Bank N.V.
Banque de Paris et des Pays-Bas
De Twentsche Bank N.V.
Escomptobank N.V.
Heldring & Pierson
Hollandsche Bank-Unie N.V.
Hope & Co.
Incasso-Bank N.V.
Lippmann, Rosenthal & Co.
R. Mees & Zoonen
Nationale Handelsbank N.V.
Pierson & Co.
Rotterdamsche Bank N.V.

Amsterdam,
 Rotterdam,
 's-Gravenhage, } 2 Augustus 1955.

VACATURES:

FINANCIËLE INSTELLING

te Rotterdam, zoekt een jonge

medewerker

met academische opleiding, voor het verrichten van researchwerk op het gebied van effecten.

Eigenhandig geschreven brieven met beknopte doch volledige levensbeschrijving worden onder no. 85 ingewacht bij

Psychologisch Adviesbureau
 L. Deen en Dr J. G. H. Bokslag
 Nwe Binnenweg 474, R'dam

De Directie van de

CREDIET- EN EFFECTENBANK N.V.

te Utrecht

vraagt een

JURIST of ECONOMIST

als

Directie-Assistent

met de bedoeling dat de functionaris zich voornamelijk inwerkt op de Afd. Vermogensbeheer, Belastingzaken, Executele en Bewindvoering, teneinde later de leiding daarvan in handen te nemen.

Leeftijd: niet ouder dan 30 jaar. Bankervaring is noodzakelijk.

Voor theoretisch en practisch goed gevormde kandidaten zeer goede promotiekansen.

Brieven aan de Afd. Secretariaat van de Bank.

Bij de Vereniging van Nederlandse Gemeenten kan worden geplaatst een

hoofdcammies-redacteur

salaris f 576,— tot f 690,— per maand (alle verhogingen inbegrepen) (6 j. per. verh. van f 19,— per maand).

Bijgebleken geschiktheid goede promotiemogelijkheden. Voorkeur hebben juristen, economen of bezitters diploma G.A. II.

Gemeentelijke ervaring strekt tot aanbeveling.

Sollicitaties met uitvoerige inlichtingen over kennis en ervaring aan de Directie, Paleisstraat 5, Den Haag voor 20 Augustus 1955.

DIENST DER PUBLIEKE WERKEN AMSTERDAM

Bij de afdeling

STADSONTWIKKELING

bestaat gelegenheid tot plaatsing van:

A. een

JURIST

Stedebouwkundig-juridische belangstelling en enige ervaring op dit gebied zijn vereist.

Aanstellungssalaris afhankelijk van leeftijd, bekwaamheid en ervaring (minimum f 6.926,04, maximum f 8.834,04).

B. enige

ARCHITECTEN

Gegadigden voor deze functie dienen in het bezit te zijn van het diploma bouwkundig ingenieur van de Technische Hogeschool te Delft, H.B.O. of van een daaraan gelijkwaardige opleiding.

Ervaring op stedebouwkundig gebied strekt tot aanbeveling.

Aanstellungssalaris afhankelijk van leeftijd, bekwaamheid en ervaring (minimum f 6.926,04; maximum f 9.978,84).

Salarisherziening per 1 Juli 1955 is in voorbereiding.

Kindertoelage volgens Gemeentelijke regeling.

Aan gehuwden, die buiten Amsterdam wonen, worden de reiskosten en de eventuele verplaatsingskosten vergoed; ongehuwden kunnen in aanmerking komen voor een vergoeding van 40 % van de pensionkosten.

Sollicitaties, onder No 220 P.W., in te zenden bij de Directeur der Gem. Personeelsvoorziening, Sarphatistraat 92, Amsterdam (C.).

Bij de Dienst der Publieke Werken te Amsterdam, afdeling Grondbedrijf,

kan worden geplaatst een.

JURIST

in de rang van HOOFDCOMMIES (salarisgrenzen f 6.442,68 tot f 8.198,04). Salarisherziening per 1 Juli 1955 is in voorbereiding. Kindertoelage volgens gemeentelijke regeling. Vereist wordt een algemene belangstelling voor de Gemeentelijke grondexploitatie, alsmede voor de verpachting en de verhuring van eigendommen.

Ervaring in onteigeningszaken en kennis van het waterstaatsrecht strekken tot aanbeveling. Aan gehuwden, die buiten Amsterdam wonen, worden reiskosten en eventuele verplaatsingskosten vergoed; ongehuwden kunnen in aanmerking komen voor een vergoeding van 40% der pensionkosten.

Sollicitaties, met opgave van referenties, onder no. 217 P.W. in te zenden bij de Directeur der Gem. Personeelsvoorziening, Sarphatistraat 92, Amsterdam (C.).

Zie ook de

„VACATURE”

op achterpagina

Naamlooze Vennootschap

„THOMSEN'S HAVENBEDRIJF”

gevestigd te Rotterdam

Uitgifte van

f 3.000.000,- NIET-ROYEERBARE CERTIFICATEN VAN AANDELEN

in stukken van f 1000,-, delende voor de helft in de resultaten van het boekjaar -1955 en ten volle gerechtigd tot de resultaten van volgende boekjaren.

De INSCHRIJVING op bovengenoemde certificaten zal tot de koers van

110 pCt.

uitsluitend voor aandeelhouders, openstaan op

WOENSDAG 10 AUGUSTUS 1955

van 9 tot 16 uur, bij de kantoren van ondergetekende te Rotterdam, Amsterdam en 's-Gravenhage, op de voorwaarden van het prospectus dd. 1 Augustus 1955.

Prospectussen en inschrijvingsbiljetten, zomede afschriften van de Voorwaarden van Administratie zijn verkrijgbaar bij de kantoren van inschrijving, waar tevens, in beperkt aantal, jaarverslagen en statuten der Vennootschap beschikbaar zijn.

ROTTERDAMSCH E BANK N.V.

De Chemische Fabriek GEMBO N.V.

gevestigd te Winschoten,
met kantoren en bedrijven te Winschoten en te Amsterdam, roept

SOLLICITANTEN

op voor een

LEIDENDE FUNCTIE

bij het commerciële en administratieve beheer der Venootschap.

Leeftijd niet jonger dan 35 jaar.

De vereisten zijn:

Krachtige en representatieve persoonlijkheid met grote werkkraft en werklust; commerciële ontwikkeling. Goed organisator en goed administrateur. Gemakkelijk in de omgang en over behoorlijke kennis der moderne talen beschikkend. Liefst, doch niet noodzakelijk, academisch gevormd. Kennis der chemie en van de handel in chemicaliën strekt tot aanbeveling.

Geheimhouding van sollicitatie wordt verzekerd.

Bij gebleken geschiktheid bestaat de mogelijkheid binnen afzienbare tijd opgenomen te worden in de Directie.

Brieven met uitvoerige inlichtingen aan Mr Dr J. E. Hesse, President-Commissaris, wonende te Groningen, Verlengde Heereweg 206.

**De
overige
Personeels-
annonces**

treft U

aan

op

pagina

698 en 699

Beleggingsdepôt van Nederlandse, Belgische, Congolesse en Luxemburgse effecten „Benelux-Depôt”

Ondergetekenden, beheersters van het Benelux-Depôt, berichten, dat zij ter beurse van Amsterdam zullen doen verhandelen, voor het eerst op

DONDERDAG 4 AUGUSTUS 1955,

participatiebewijzen in bovengenoemd Beleggingsdepôt, uit te geven door het Tweede Kantoor van het Administratiekantoor Hubrecht, Van Harencarspel en Vas Visser N.V. te Amsterdam.

Per 2 Augustus 1955 zal op basis van de Voorwaarden van Administratie en Beheer, bij wijze van indicatie omtrent de waarde per een recente datum, een afgifteprijs worden berekend, welke uiterlijk 3 Augustus 1955 per advertentie zal worden bekend gemaakt.

Exemplaren van een Bericht betreffende het Beleggingsdepôt zijn verkrijgbaar ten kantore van de Nederlandse beheersters te Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage, alsmede bij het Administratiekantoor.

**NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ, N.V.
DE TWENTSCHE BANK N.V.
H. OYENS & ZONEN N.V.**

**BANQUE DE LA SOCIETE GENERALE
DE BELGIQUE S.A.
SOCIETE BELGE DE BANQUE S.A.**

AMSTERDAM,
BRUSSEL, 28 Juli 1955.

De Rietschans - Nieuw-Loosdrecht

Tel. K 2958-556

Café-Restaurant

Een diner met Uw zakenrelaties slaagt bij ons altijd!

Carbon is de scheikundige benaming voor koolstof

Carboplan

de enig juiste benaming voor
goed, niet krullend carbonpapier

KORES voor uw KORES-pondentie